

Informe INSOCAT per a la millora de l'acció social

Indicadors socials a Catalunya en relació al context estatal i europeu

17

Cronificació de la pobresa i creixement de la precarietat

Una mirada retrospectiva a 10 anys d'INSOCAT

Recerca realitzada per **Quim Brugué** i **Xavier Casademont**

Grup de Recerca en Ciències Socials Aplicades de la Universitat de Girona

Abril 2024

Entitats Catalanes
d'Acció Social

www.acciosocial.org

Núm. 17

La redacció d'aquest informe coincideix amb dos aniversaris, els 20 anys d'ECAS i els 10 anys des del primer informe INSOCAT. Hem aprofitat, doncs, per fer balanç i, des de la perspectiva que ens ofereix el temps, subratllar allò que ha definit la situació social a la Catalunya de la darrera dècada. Les conclusions no són esperançadores.

Què és ECAS?

ECAS és una federació d'Entitats Catalanes d'Acció Social que treballen de manera prioritària amb col·lectius en situació o risc d'exclusió social. L'atenció directa que presten les organitzacions membres d'ECAS i la tasca de la pròpia federació per vertebrar el sector es fonamenten en la lluita per la igualtat d'oportunitats per a tota la població, així com en la voluntat de transformar la societat per fer-la més justa i equitativa. El nostre objectiu és sumar esforços i vehicular-los per afavorir la inclusió, fer efectius els drets de les persones, promoure la plena ciutadania i contribuir al benestar de tota la població mitjançant la construcció d'una societat basada en el compromís i la corresponsabilitat, amb una cohesió social sòlida i duradora de la qual tots i totes siguem partícips.

Introducció	4
Evolució de la pobresa i l'exclusió social a Catalunya: una mirada panoràmica	7
L'evolució dels principals indicadors econòmics i socials	19
Els impactes de les crisis en el benestar i les condicions de vida de la població	27
Conclusions	40
Glossari	45

Introducció

L'elaboració d'aquest informe INSOCAT núm. 17 ha coincidit, durant el 2023, amb dues efemèrides: per una banda, els 20 anys de la creació d'ECAS i, per l'altra, els 10 anys de la publicació del primer INSOCAT. L'any 2013, amb el títol *Desigualtats i pobresa en un entorn de crisi*, es publicava la primera edició comparativa d'indicadors generals de pobresa i exclusió, després d'un número zero com a *Marc de referència* (abril 2012) i un monogràfic sobre la situació de les *Famílies* (gener 2013). Una dècada més tard, ECAS continua presentant anualment **una mirada panoràmica, analítica i propositiva de la realitat social** a Catalunya.

Coincidint amb el doble aniversari d'ECAS i dels informes INSOCAT, aquesta edició parteix d'una revisió dels publicats fins el moment i **identifica tant els fils de continuïtat com els moments de canvi**.

Els informes INSOCAT van néixer, en primera instància, per proporcionar a les entitats membres de la federació una radiografia periòdica de la realitat social, expressada a través d'indicadors estadístics. Unes dades emmarcades en el seu context socioeconòmic i que haurien de mostrar una perspectiva evolutiva i comparada en el marc espanyol i europeu. Alhora, els informes INSOCAT també incorporaven la voluntat de **generar coneixement a partir de l'experiència directa** de les professionals que acompanyen les persones en situació de vulnerabilitat. Es tractava, en definitiva, de convertir aquests informes en un instrument tant per conèixer amb major precisió la nostra realitat social, com per millorar la capacitat d'incidència pública de les entitats. Un document que serveix com a **toc d'alerta sobre els grans reptes socials del país i els dèficits de les polítiques públiques** que miren de donar-hi resposta.

Coincidint amb el doble aniversari d'ECAS i dels informes INSOCAT, aquesta edició parteix d'una revisió dels publicats fins el moment i **identifica tant els fils de continuïtat com els moments de canvi**, reflectits en uns informes que neixen en l'estela de la Gran Recessió provocada per la crisi financera de 2008 i travessen una segona gran crisi amb la pandèmia de la covid-19 i els seus impactes diferenciats. En aquesta dissetena edició fem una retrospectiva en el marc d'enormes reptes associats a la inestabilitat geopolítica internacional, a l'acceleració tecnològica i a una **crisi sistèmica ecosocial** que qüestiona els fonaments del nostre mode de vida.

La darrera dècada d'inestabilitat econòmica i de profundes transformacions ha impactat negativament en la cohesió de la nostra societat. A les dinàmiques que generen desigualtat i exclusió social s'hi ha sumat la incapacitat de les polítiques públiques d'oferir respostes que millorin el benestar del conjunt de la ciutadania i la qualitat de vida de les persones. Una dècada que ha estat alhora crucial i frustrant: crucial pels desafiaments plantejats i frustrant per la impotència a l'hora d'abordar-los, sobretot si ens ho miren des de l'òptica de l'acció social. Les dades de la darrera Enquesta de Condicions de Vida (ECV) ho corroboren una vegada més. L'anàlisi que presentem en aquest INSOCAT ofereix una lectura diacrònica, incorporant les constatacions d'aquests darrers deu anys i fent **balanç de les tendències identificades en relació a la pobresa i l'exclusió**. Mirar enrere —fins l'any 2008 com a detonant de la primera gran crisi econòmica de les que s'han succeït en aquest primer quart del segle XXI— ens permet agafar perspectiva, veure on som i marcar un punt d'inflexió per reconsiderar la nostra contribució i la raó de ser de l'INSOCAT.

La mirada retrospectiva manté la lògica de l'**anàlisi quantitativa i qualitativa** i les propostes amb què ECAS interpel·la els poders públics, amb la convicció que l'expertesa de les entitats d'acció social en l'acompanyament de les persones en situació de major vulnerabilitat ha de servir per millorar les polítiques orientades al compliment dels drets socials i de ciutadania.

Metodologia

Com en els informes precedents, aquest document utilitza majoritàriament les dades provinents de les Enquestes de Condicions de Vida (ECV), fins la darrera de 2023 publicada el febrer de 2024, elaborades conjuntament entre l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT) i l'Institut Nacional de Estadística (INE). En alguns casos hem incorporat dades agregades provinents d'altres fonts estadístiques citades en el text.

L'informe també incorpora les veus dels professionals de les entitats d'acció social. Aquestes veus han estat presents en els informes INSOCAT en base a la convicció que, més enllà de les dades, sovint fredes i sense la capacitat de mostrar un relat més humà de les situacions que descriuen, els testimonis dels professionals, sempre a prop dels contextos socials i de les persones, ajuden a entendre millor les situacions complexes amb les quals treballen.

Finalment, per a la realització de l'informe s'ha comptat amb diverses col·laboracions i aportacions. El treball de camp relacionat amb el buidatge i l'actualització de les dades l'ha realitzat la Maria Torres Bagur. Les aportacions qualitatives de l'informe provenen de dos grups de discussió que hem realitzat amb diverses professionals d'ECAS i de tres reunions del consell assessor de l'informe, format per membres de la Vocalia de Pobresa de la federació (Ferran

Busquets, Teresa Crespo, Marta Garcia, Amèlia de Juan), l'equip investigador (Quim Brugué i Xavier Casademont) i membres de l'equip tècnic d'ECAS (Mariona Puigdemont, Mijail Acosta, Paula Cusí i Agnès Felis).

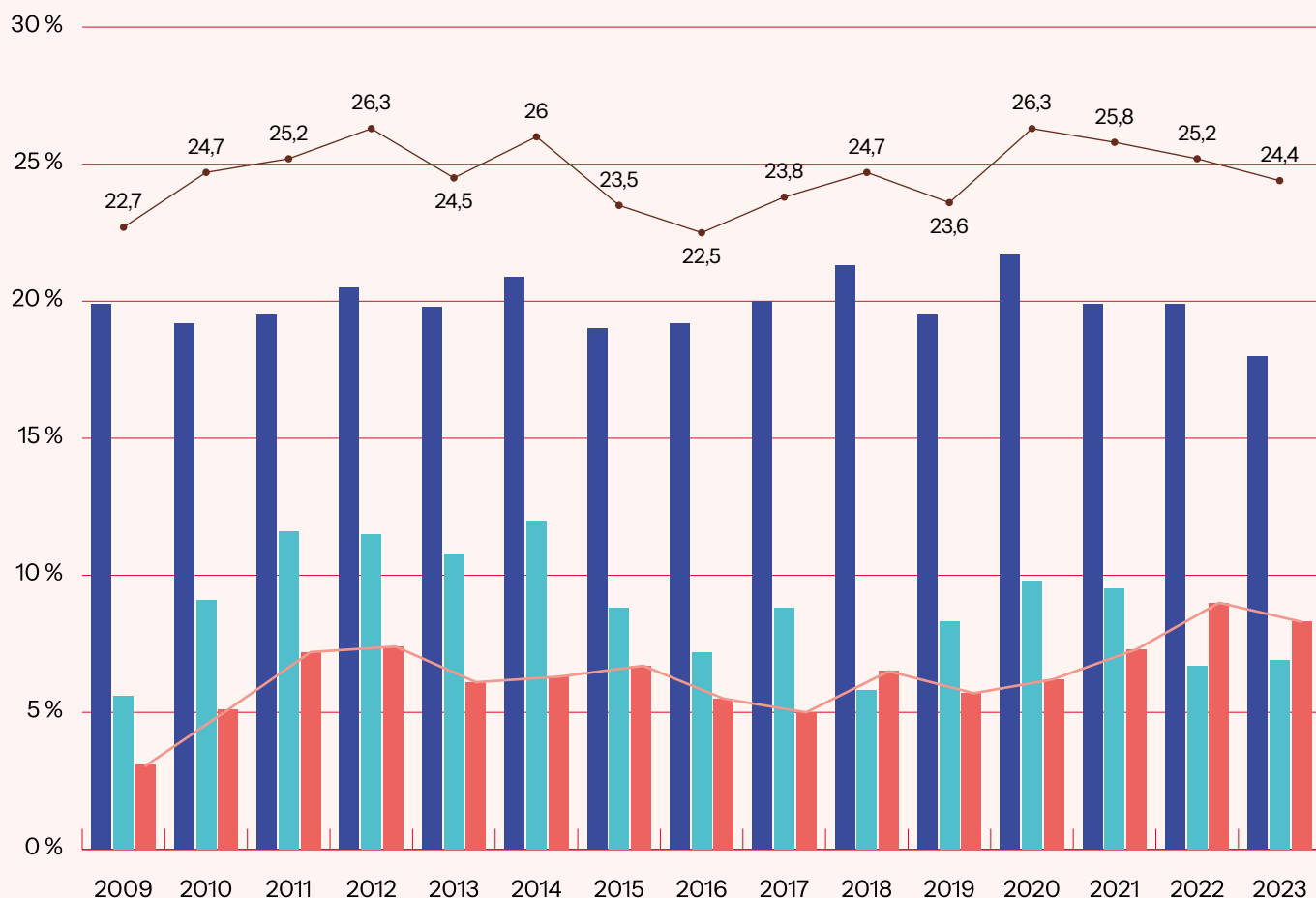
Als grups de discussió hi han participat: Ferran Busquets (Arrels Fundació), Teresa Crespo (Per la Salut Familiar i Comunitària Ventijol), Sandra Escolà (Reintegra Lleida), Toni Garin (Fundació Salut i Comunitat), Margarita Maragall (Creación Positiva), Xavier Orteu (Insercoop), Lluís Puigdemont (Fundació SER.Gi), Aloma Puigvert (Intress), Gema Sánchez (Accem), Alfons J. Santos (Fundació Els Tres Turons), Lluïsa Sebastià (Càritas Diocesana de Barcelona) i Montse Soria (Fundació Pere Tarrés). A més, al llarg del document es recuperen aportacions fetes als grups de discussió dels informes anteriors, en forma de cites textuais, consignant en cada cas la persona que les va fer i l'entitat en la qual treballa.

Evolució de la pobresa i l'exclusió social a Catalunya: una mirada panoràmica

Seguint l'esquema d'informes anteriors, en aquest primer apartat es mostra l'evolució de la pobresa i de les desigualtats a Catalunya usant els indicadors consolidats: la taxa de risc de pobresa i exclusió (AROPE) i els índexs de desigualtat Gini i S80/20. L'INSOCAT núm. 2, [Desigualtats i pobresa en un entorn de crisi](#) (2013) ja mostrava amb xifres que la pobresa i l'exclusió social es disparaven a Catalunya, constatant **l'agudització de les situacions de pobresa extrema i un descens generalitzat en la qualitat de vida** de les classes mitjanes. Un punt de partida que mostrava la fragilitat social del país, posant negre sobre blanc dades objectives sobre pobresa i desigualtat, així com també referències a l'atur de llarga durada, l'abandonament escolar prematur o els desnonaments. Una primera imatge poc favorable que dibuixava una **realitat social complexa i tensionada**. Una imatge que podia ser conjuntural si la connectàvem amb la crisi de 2008, però que l'anàlisi dels anys posteriors ha anat confirmant com a estructural.

Les dades de la Gràfica 1 ens mostren una realitat diàfana: **una quarta part de la població de Catalunya està en risc de pobresa o exclusió** de manera sostinguda en els darrers quinze anys. L'evolució dels tres components de la taxa AROPE entre 2009 i 2023 presenta un **estancament en el millor dels casos, clar empitjorament en el de la privació material severa**, que passa del 3,1 al 8,3% en aquest període.

Taxa de risc de pobresa o exclusió social (AROE Objectiu 2020) i els seus components a Catalunya, 2009-2023 (%)

Font:

Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat (ECV).

■ Taxa de risc de pobresa ■ Baixa intensitat de treball
■ Privació material severa ● Taxa AROPE

L'augment de la taxa AROPE del 22,7% de 2009 al 24,4% de 2023, amb pics de fins el 26,3%, constata com a **Catalunya no ha estat possible reduir uns elevats percentatges de precarietat que afecten una de cada quatre persones.**

Tanmateix, durant aquest període hi ha hagut algunes oscil·lacions: el tram 2009-2014 ha estat el més sever i posteriorment, entre 2015 i 2019 es registren descensos fins els volts del 23%. Finalment, el 2020 la taxa torna al seu nivell més alt per efecte de la pandèmia i a partir de 2021 s'intueix certa recuperació.

Els seus tres components evolucionen de manera desigual: la taxa de risc de pobresa mostra xifres molt similars al llarg dels anys, amb un descens de gairebé dos punts el 2023, quan se situa en el 18% de la població. Tot i així, **es manté pràcticament constant el fet que una de cada cinc persones es troba en risc de pobresa**. Una persistència que il·lustra la incapacitat de reduir el percentatge de població que viu en carència.

En el cas de les llars amb baixa intensitat de treball, la tendència és oscil·lant: fins el 2014 es donen les pitjors dades, fins assolir el 12%, i posteriorment milloren fins el 2019, quan representen el 8,3% de la població. Amb l'esclat de la pandèmia, les xifres tornen a pujar i s'acosten al 10%, i a partir de 2021 baixen significativament per mantenir-se el 2023 en el **6,6% de les llars amb baixa intensitat de treball**.

El tercer component, la privació material severa, presenta el comportament més negatiu. Mentre el 2009 afectava un 3,1% de les llars, el 2022 gairebé triplicava la seva incidència i el darrer any baixa tan sols una dècima: el 2023 el **8,9% de la població pateix carències materials severes**. Aquesta cronificació de les situacions més precàries en paral·lel a la millora de l'indicador vinculat al mercat laboral reflecteix el **desequilibri entre els ingressos de les llars i el cost de la vida** que subratllava l'INSOCAT núm. 15, [Vides precàries, drets vulnerats](#).

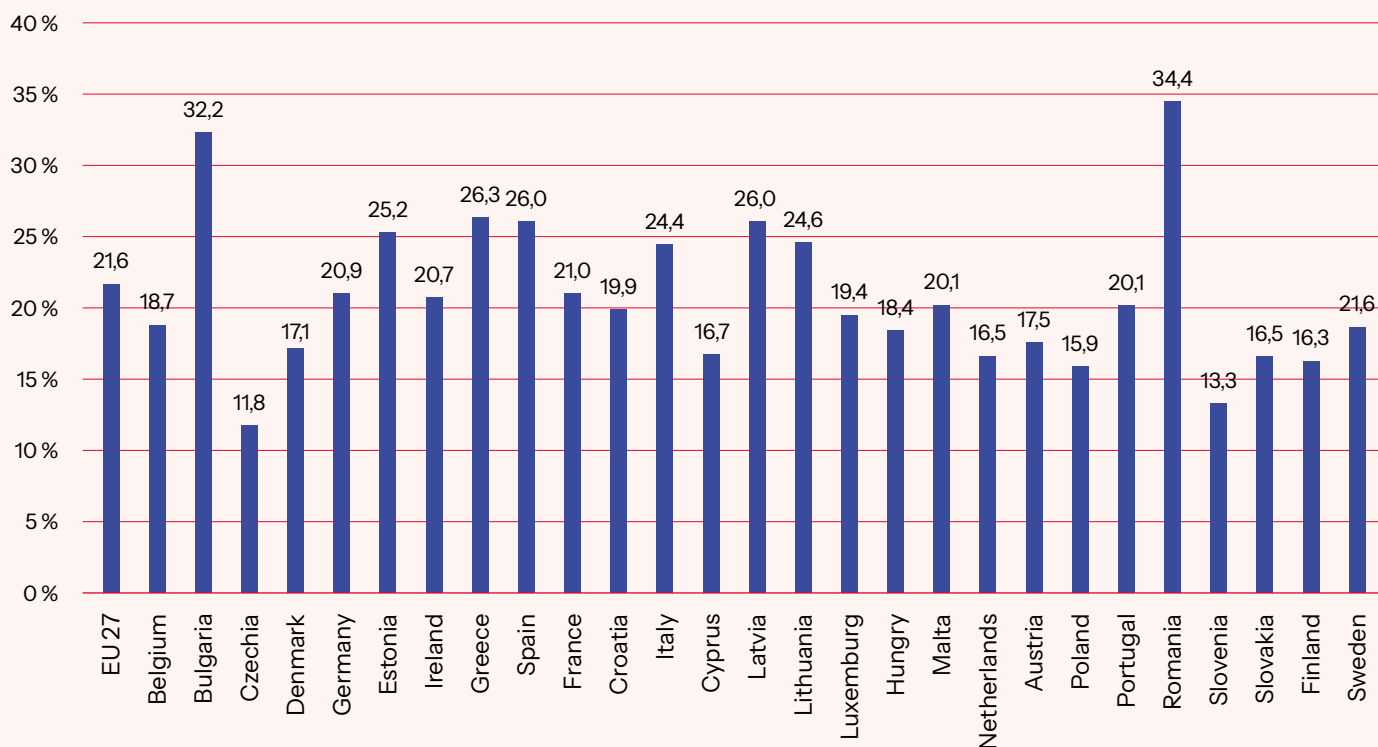
En relació al context estatal, les darreres dades de Catalunya són bastant **similars a les del conjunt de l'Estat espanyol**, on la taxa AROPE s'enfila fins el 26%, no arriba a un punt per sobre de la dada catalana del 2022. Aquesta xifra representa que 12.343.609 persones es troben en situació de risc, malgrat la reducció en gairebé un 2% respecte a l'any anterior. En canvi, en el context europeu (Gràfica 2, pàgina següent), **Catalunya i Espanya se situen molt per sobre de la mitjana de risc de pobresa o exclusió a la UE**, on la taxa AROPE és del 21,6%. Espanya ocupa el **quart pitjor lloc** junt amb Letònia; només Romania i Bulgària estan clarament per darrera i Grècia, molt lleugerament. La diferència és encara més elevada si es compara amb les dades dels quinze primers Estats membres de la UE, i és considerable respecte a països veïns com Portugal (20,1%) o França (21%).

La taxa AROPE a l'Estat espanyol s'enfila fins el 26%, això significa que

12.343.609

persones es troben en situació de risc

Taxa AROPE als països de la Unió Europea, 2022 (%)

Font:

Elaboració pròpia a partir de dades d'Eurostat.

La perspectiva temporal àmplia que mostra l'evolució de la taxa AROPE entre 2009 i 2023 ens permet identificar **diferents etapes en el comportament de les xifres de pobresa i exclusió social**. Lògicament, el comportament d'aquestes variables està condicionada per diferents fets i episodis històrics, especialment de caràcter polític i econòmic, però també social i sanitari. Podem destacar de manera molt genèrica dos grans moments:

- En primer lloc, **l'esclat de la bombolla immobiliària i la crisi global del sistema econòmic i financer**, que en el cas dels països de l'Europa mediterrània va comportar notables conseqüències en la política econòmica, així com un **profund impacte per a la població, especialment per les retallades en l'Estat de Benestar i els drets socials**. El resultat ha estat un progressiu increment de situacions d'extrema precarietat, sobretot per l'esfondrament del mercat immobiliari i la gravíssima crisi de l'habitatge.

- A continuació, quan aquesta crisi que esclatà el 2008 i es va allargar durant bona part de la primera dècada del segle XXI semblava que remetia perquè finalment les dades macroeconòmiques mostraven certa recuperació, la **pandèmia de covid-19** va paraitzar el món.

Tancant aquest primer període, l'INSOCAT núm. 10 (2019) assenyalava tres qüestions bàsiques per entendre la realitat social recollides en el títol de l'informe: *Treball precari, habitatge privatiu i manca d'inversió social*. Es constatava de nou el creixement de la desigualtat i la pobresa a Catalunya, especialment entre determinats col·lectius —com ara la població immigrada— i es consolidava el fil analític dels informes anteriors, tot subratllant **la precarietat en el treball, la manca d'inversió en el sistema de protecció social i la creixent incidència de l'habitatge** com a factor d'empobriment de bona part de la població. El mercat laboral com font de precarització s'havia abordat a l'informe de 2014, *Escenari postcrisi: Treballadors pobres, desigualtats més profundes*, mentre que a l'habitatge se li va dedicar una edició monogràfica l'any 2022, *Habitatge i exclusió residencial*.

El segon moment de tensió de la situació social, provocat per l'esclat de la pandèmia de la covid-19 el març de 2020, es va allargar tres anys, fins el 2022. L'informe de 2020, INSOCAT núm. 12, albirava el nou daltabaix i amb el títol *Una societat entre crisis* insistia en la idea que **les situacions de crisi social, malgrat la indubtable incidència de conjuntures concretes, només s'entenen quan s'emmarquen estructuralment**. Si bé les dades disponibles en aquell moment no reflectien encara l'impacte de la pandèmia, en la part qualitativa de l'estudi ja es detectava com **al sumar-se el marc estructural i la conjuntura de crisi sanitària s'intensificaven els problemes i les dificultats socials**. De fet, professionals de la intervenció social del tercer sector afirmaven trobar-se en una situació sense precedents.

“ **Hem fet una cosa que en 30 anys de l'entitat no havíem volgut fer: repartir menjar al carrer.** ”

Ferran Busquets, Fundació Arrels

La crisi va ser sistèmica i global; va paraitzar el planeta i va ocasionar notables conseqüències en la salut de les persones, en l'economia i en el mercat de treball. L'impacte real de la covid-19 va poder començar a observar-se en les xifres de l'informe de 2021, INSOCAT núm. 13: *L'impacte social de la pandèmia a Catalunya: sobreviu l'economia, pateix la ciutadania*. Tanmateix, en aquesta edició es constatava més continuïtat que canvi. És a dir, **la pandèmia intensificava algunes dinàmiques d'exclusió i vulnerabilitat social a partir de dinàmiques ja existents** i detectades en els informes anteriors. Val a dir, també, que durant aquest període el sistema públic va desplegar un ampli ventall d'iniciatives polítiques i legislatives enfocades a impactar directament

sobre l'economia i el mercat de treball, així com a donar resposta a les necessitats sanitàries i socials de la població, també en matèria d'habitatge i desnonaments.

“ **Ha estat tornar a dècades anteriors (...), un retorn cap a una assistència més bàsica. A dia d'avui encara hi ha moltes famílies que no han aconseguit un seguiment real de la seva situació per part de les administracions públiques. Estem sent el seu pilar.**

Sara Herranz, Casal dels Infants

Aquests dos factors, la crisi financera i la pandèmia, han condicionat de forma molt destacada la realitat socioeconòmica d'aquests anys, però cal destacar que en la majoria dels casos han posat al descobert bona part de les **mancances del sistema de benestar i protecció social del nostre país, així com les febleses d'un model econòmic i un mercat de treball caracteritzats per la precarietat i la seva dèbil capacitat redistributiva**. Tal com se subratllava a l'INSOCAT núm. 6 l'any 2016, *Polarització social i pobresa més severa*, el diagnòstic és el d'una Catalunya on creix el nombre de persones en situació de pobresa extrema i on, com a societat, **s'intensifica la desigualtat i la polarització**. En aquell informe s'introduïa per primer cop una aproximació qualitativa a partir d'entrevistes a diferents professionals vinculats a ECAS i es confirmava el dibuix d'una realitat social deteriorada. De fet, des del coneixement de proximitat de les persones entrevistades no només es confirmen les dades negatives, sinó que s'afirma que aquestes no arriben a reflectir la gravetat de la situació.

En aquell moment se supera la xifra del 25% de persones en situació de pobresa o exclusió social a Catalunya (taxa AROPE) i s'observa com els infants, els joves, les dones i les persones d'origen estranger són les que més freqüentment pateixen situacions de pobresa. Una **pobresa que es manifesta de forma complexa** i que, a més, sembla apuntar amb especial cruïda a aquelles persones i col·lectius més fràgils.

Pel que fa als perfils de les persones en situació de risc de pobresa o exclusió a Catalunya, la Taula 1 mostra com afecten les diferents variables. Com ja s'ha emfasitzat en els diferents informes publicats, el risc és major entre les dones, els menors de 16 anys i, especialment, les persones amb nacionalitat estrangera: gairebé la meitat d'aquest últim col·lectiu es troba en situació de risc, si bé entre 2015 i 2023 les diferències s'han reduït lleugerament. La taxa de risc dels menors de 16 anys se situa al voltant del 30% de manera sostinguda, i pel que fa al gènere, les dones sempre estan en major risc de pobresa que els homes (el diferencial ha oscil·lat i, després de baixar entre 2018 i 2021, el darrer any ha tornat a pujar fins assolir gairebé dos punts).

Taxa AROPE segons variables a Catalunya, 2015-2023 (%)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sexe									
Homes	23,3	21,1	23,1	21,7	22	24,9	25,1	24,7	23,5
Dones	23,8	24	24,5	27,5	25,1	27,8	26,5	25,8	25,3
Edat									
Menys de 18 anys	31,7	26,6	29,5	31,2	32,8	35,9	31,3	31,3	32,5
De 18 a 64 anys	24,1	23,1	24,3	23,9	24	25,6	26,5	25,4	25,6
65 anys i més	12,8	16,4	16,6	20,6	13	19,7	18	18,9	16,2
Activitat*									
Ocupats	15	14,1	15,3	17	14,9	13,4	17,1	17,4	16,7
Ocupats assalariats	13,7	13,5	14,2	16	14,8	11,6	15,9	16,3	15,3
Ocupats empresaris	21,4	16,9	22,4	24,6	15,2	27,9	26,5	24,4	25,8
Aturats	54,6	56,8	59,3	48,3	49,8	53,8	58,2	55,4	51,8
Jubilats	10,9	13,8	12,3	16,2	11,5	14,7	14,1	14,9	14,2
Nacionalitat*									
Espanyola	19,1	19,7	19,7	20	17,6	19,5	20,7	20	19,4
Resta del món	51,8	45,3	47,7	54,2	53,3	61,6	52,7	51,8	46,8
Nivell formatiu assolit*									
Educació primària o inferior	29,1	27,9	30,4	32,8	31,6	36,9	33,2	34,3	33,7
Educació secundària 1r cicle	34	31,9	29,9	32	27,2	29,2	33	30,2	30,6
Educació secundària 2n cicle	21,8	22,5	24	25,4	22,4	27,2	26,5	25,3	23,9
Educació superior	9,3	11,1	11,8	11,6	12,1	12,3	15,5	14,5	13,1

Font: Enquesta de Condicions de Vida, Idescat

* Població de 16 anys i més

“ **La pobresa no té a veure només amb la manca de recursos econòmics; és complexa i multidimensional. Comporta no poder ser autònom per prendre decisions, no poder assumir compromisos perquè cal viure al dia... processos que deterioren progressivament la persona.**

Teresa Crespo, Associació Ventijol

La taxa AROPE segons activitat augmenta entre 2015 i 2023 en tots els perfils excepte els aturats, el col·lectiu amb més risc. Al llarg d'aquests anys, més de la meitat de les persones en situació d'atur pateixen pobresa o exclusió, si bé la importància de l'ocupació com a mecanisme d'inclusió es desdibuixa a causa de la precarització del mercat de treball que es reflecteix en l'**augment del percentatge d'ocupats assalariats que també es troben en risc**: un 16,7% el 2023. El trencament del mite del treball com a mecanisme infalible per satisfer les necessitats bàsiques de les persones és una realitat que ha anat guanyant protagonisme els darrers lustres, ja que els anomenats 'treballadors pobres' són, en època de grans transformacions laborals i econòmiques, cada vegada més nombrosos (Gràfica 4 en el següent apartat). Un fenomen que planteja seriosos dubtes al voltant d'un dels principis fundacionals que havien caracteritzat la societat meritocràtica del segle XX.

A més dels orígens i perfils ocupacionals, la vulnerabilitat també s'explica de manera important en funció del nivell d'instrucció: **a més formació, menys risc de pobresa o exclusió**. Tanmateix, les dades ens mostren que entre 2015 i 2023 el percentatge de població en risc només decreix —amb alts i baixos— entre aquells que tenen educació secundària de primer cicle; en la resta de nivells, fins i tot en el d'educació superior, el percentatge augmenta.

Finalment, a la persistència de les situacions de risc de pobresa cal afegir-hi una dinàmica de **consolidació de la desigualtat** social a Catalunya. Les diferències entre els segments més benestants i els més desfavorits dibuixen una **societat polaritzada**, tal com mostren els índexs de Gini i S80/20.

Segons l'índex de Gini, les desigualtats van assolir el seu punt més àlgid l'any 2014 coincidint amb el moment de màxima intensitat de la crisi, si bé l'evolució 2013-2023 mostra una dècada relativament estable amb un petit descens els darrers tres anys. L'índex S80/S20 presenta una evolució força similar, amb una lleugera tendència a la baixa des del 2020 fins el coeficient de 5 registrat el 2023, que vol dir que els ingressos del 20% de la població que més guanya multiplica per cinc els del 20% amb ingressos més baixos.

Taula 2

Índex de desigualtat: Gini i S80/S20. Catalunya, 2013-2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gini	31,9	33,0	32,2	31,4	31,8	30,3	31,2	31,7	30,9	30	29,9
S80/S20	5,7	6,5	6,0	5,5	5,7	5,2	5,4	6,0	5,4	5,1	5

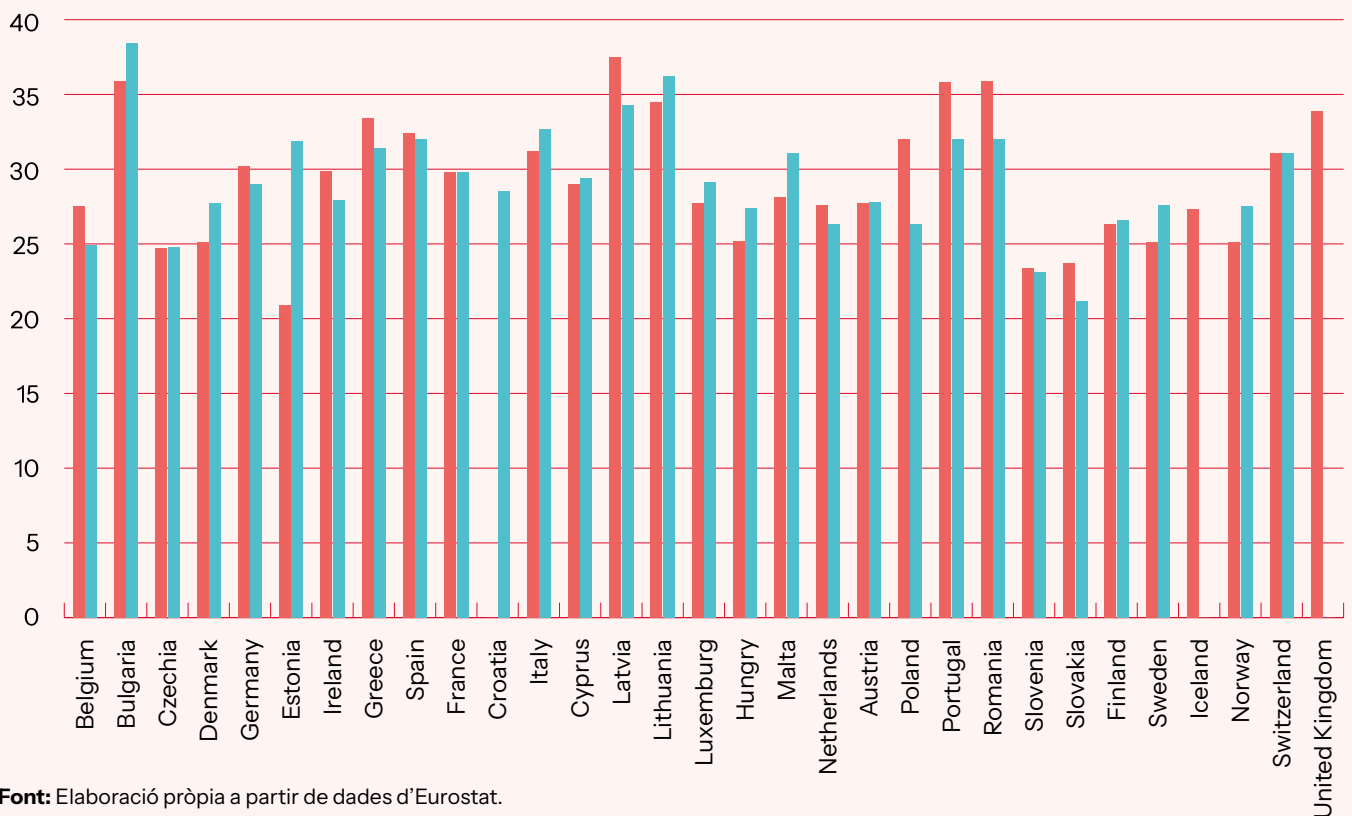
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat (ECV).

En ambdós casos les dades de Catalunya són menys dolentes que les del conjunt de l'Estat espanyol, mentre que en el context europeu s'han mantingut relativament estables amb diferències marcades entre els Estats. El 2022 (últimes dades disponibles), la mitjana dels 27 països de la UE era del 29,6%, lleugerament per sota del valor de l'índex a Catalunya.

Gràfica 3

Índex de Gini per països de la Unió Europea. 2008-2022

■ 2008 ■ 2022

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Eurostat.

“ Les situacions de pobresa i exclusió social amb les que treballem provoquen molt desgast. El context socioeconòmic i laboral no ens deixa fer res més que contenir. Tapem forats.

Lluís Puigdemont, Fundació SER.GI

La lleugera reducció dels dos indicadors entre el 2013 i el 2023, amb els valors més baixos de la dècada aquest darrer any, no amaga el reflex d'una elevada desigualtat que, com passa amb la taxa AROPE, les polítiques públiques no han estat capaces de revertir. L'informe INSOCAT de 2021 reiterava aquesta persistència, posant de manifest que la intensitat de les conseqüències socials de la crisi pandèmica era major a Catalunya que a la resta de la UE, com també que aquesta diferència s'explicaria més pels **dèficits sistèmics** que patim que per la conjuntura. L'informe plantejava dues raons per explicar l'estancament de l'escenari social català:

- D'una banda, la baixa capacitat per convertir el progrés econòmic i laboral en benestar per al conjunt de la població. És a dir, **un model econòmic amb baixa capacitat redistributiva**.
- D'altra banda, una **feble inversió social que es tradueix en finançament insuficient i institucions fràgils** a l'hora de garantir uns mínims de benestar per al conjunt de la població. És a dir, unes **polítiques socials amb baixa capacitat d'incidència i transformació**.

“No hi ha horitzó —afirmava una de les professionals participants al grup de discussió—, no disposem de polítiques sostingudes en el llarg termini. Fem **molta contenció sense abordar els problemes de fons**. Sabem, per exemple, que ens cal enfortir el treball comunitari, però estem massa desbordats per fer-ho (...) Tenim moltes dificultats per tirar endavant projectes, per trobar recursos i professionals per executar-los”.

“ No aconseguim empoderar a les persones, ni tan sols que surtin a defensar els seus drets. Els donem el missatge que si lluiten i s'esforcen se'n sortiran, però no és així.

Mercè Darnell, Càritas Diocesana de Barcelona

La covid-19 havia suposat un sotrac, però no provocava res nou. De fet, tal com es posa de manifest en el mateix informe de 2021, des de la crisi de 2008 —ja feia més d'una dècada— no hem estat capaços de revertir una situació que tendeix a cronificar-se en un 25% de la població i a situar en posicions de clara vulnerabilitat social a segments molt amplis de la ciutadania, com ara joves i infants, dones i, sobretot, persones d'origen migrat. El resultat és **una societat on s'enquisten les desigualtats i disminueixen les oportunitats** per a les persones més desafavorides.

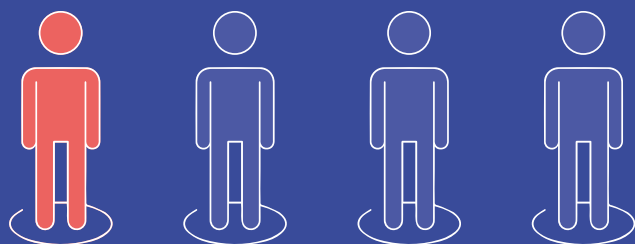
Tal com indicava el títol de l'informe, mentre l'economia sobreviu i millora resultats, una part molt important de la població pateix exclusió i vulnerabilitat. Una situació esgotadora per a les persones que malden per tirar endavant i que impacta també en les professionals que les acompanyen.

“ La població que atensem està sempre en crisi, amb molta desprotecció. L'emergència sanitària ha passat, però la social s'ha perpetuat i ha augmentat. Si no aconseguim generar canvis estructurals en el model econòmic, laboral, en l'habitatge... només podrem actuar assistencialment. No serveix de res empoderar a les persones amb les que treballem, que facin cursos i més cursos que no serveixen per res.

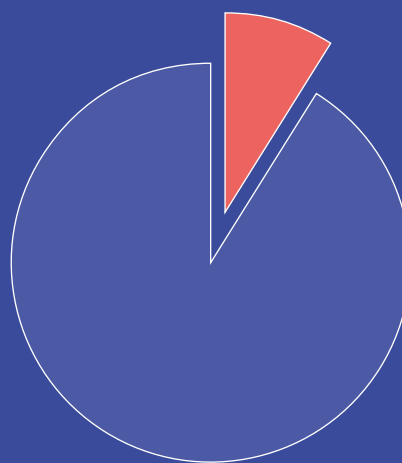
Juan López, Suara Cooperativa

POBRESA ENQUISTADA, A LA CUA D'EUROPA

1 de cada 4 persones es troba en risc de pobresa o exclusió a Catalunya

Un 9% de la població de Catalunya es troba en situacions de privació material severa

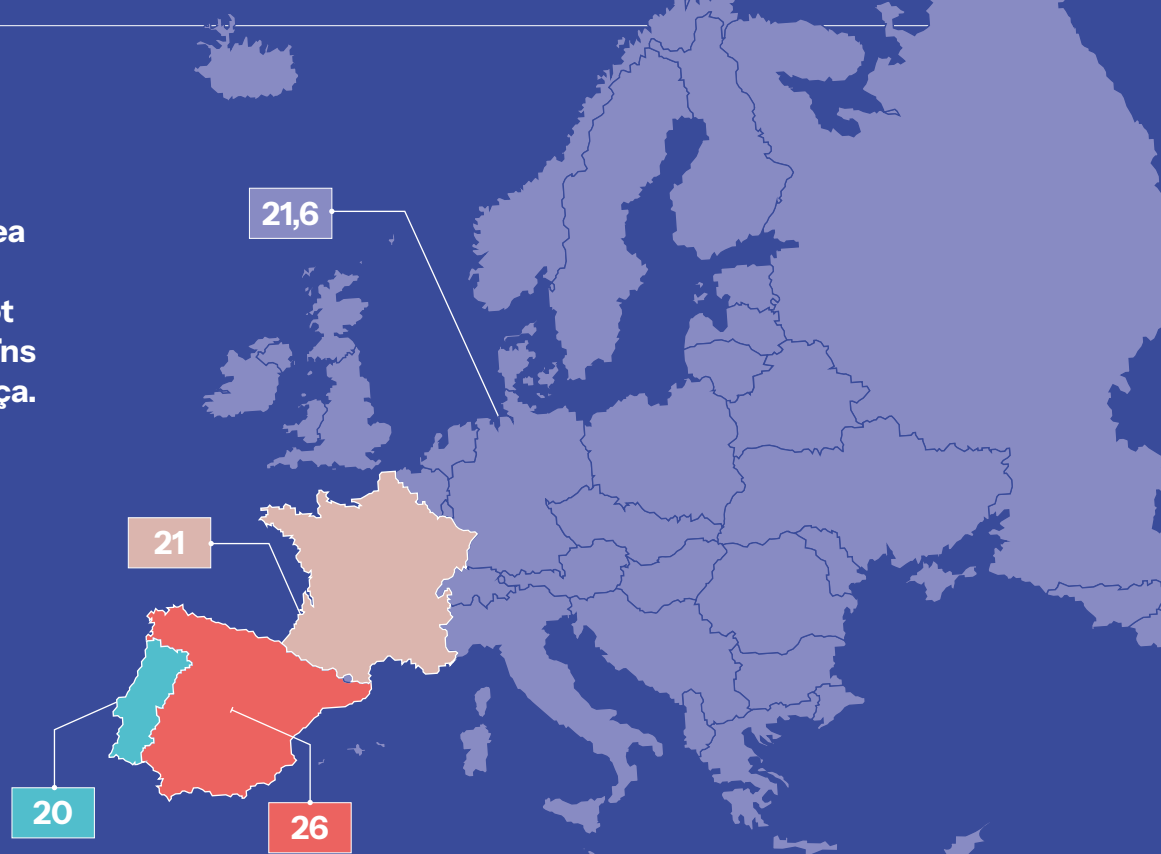

Des del 2017, la xifra de persones en situació de privació material severa ha anat augmentant, col·locant-se en un 8,9 % de la població

Cronificació de la pobresa

El 2023 la taxa AROPE se situava en el 24,4 %, una xifra que ha oscil·lat en una franja de tan sols quatre punts percentuals en els últims 10 anys, fet que demostra la incapacitat per reduir el risc de pobresa o exclusió.

Espanya i Catalunya se situen a la cua d'Europa: la mitjana és superior a l'europea i les diferències són significatives fins i tot respecte a països veïns com Portugal o França.

Dades 2022 (últimes disponibles per a Europa, font: Eurostat).

L'evolució dels principals indicadors econòmics i socials

En aquest apartat s'analitzen algunes de les principals variables econòmiques i laborals. Aquestes dades ens permeten investigar les pautes de comportament del conjunt de l'economia i del mercat de treball, dues dimensions especialment rellevants per valorar la situació social a Catalunya.

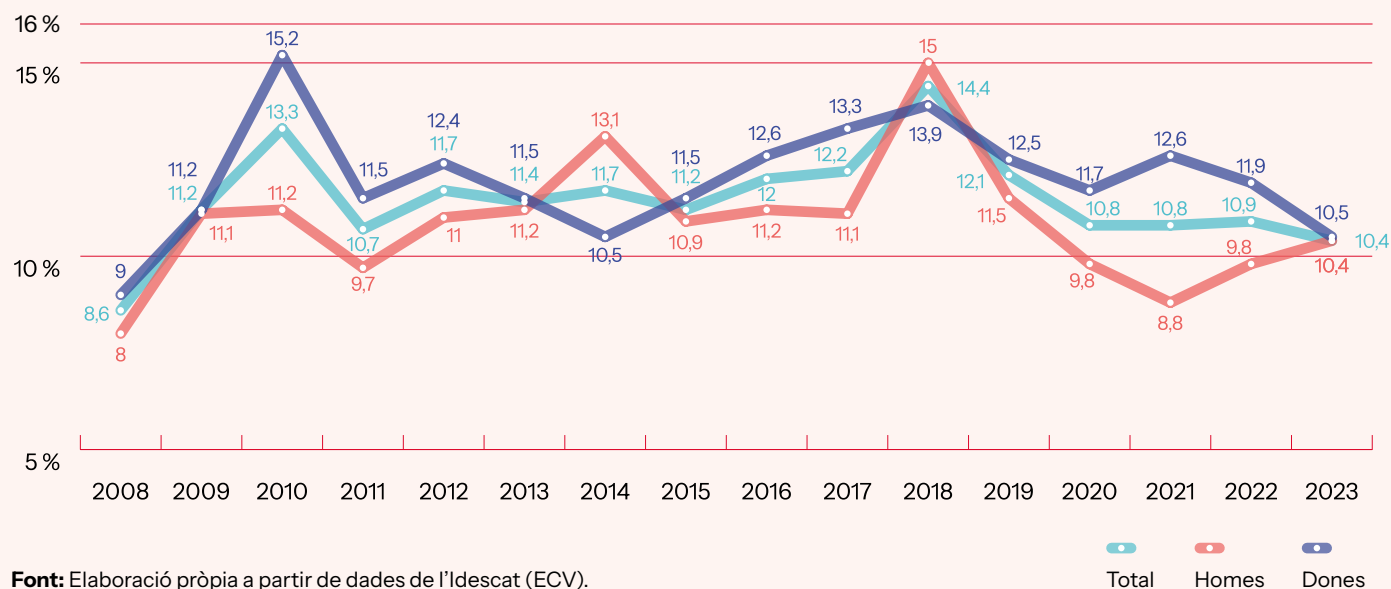
En l'INSOCAT núm. 4, publicat el 2014, quan havien passat ja sis anys des de la crisi de 2008, vam assenyalar **la paradoxa del creixement econòmic i l'estancament social**: mentre apareixien signes de millora en variables econòmiques i laborals com el PIB o la taxa d'atur, els dèficits socials persistien. Els diferents índexs de pobresa i desigualtat es mantenen o empitjoren en el marc d'una recuperació econòmica que s'aborda a través de la reforma laboral de 2012 i d'un seguit de retallades socials que contribueixen a incrementar la vulnerabilitat i l'exclusió.

El creixement econòmic sembla construir-se a partir dels sacrificis dels més febles, alhora que **el mercat laboral es recupera des de la precarització** i l'emergència d'una nova categoria, els treballadors pobres (Gràfica 4). Les dades de 2023 mostren que un 10,4% de la població està en risc de pobresa en el treball, amb xifres gairebé idèntiques tant per homes com per dones. De tot el període estudiat, aquesta és la segona xifra més baixa de l'interval, la qual cosa sembla indicar una certa millora en l'evolució d'aquest indicador.

Si ens fixem en l'evolució del PIB (Gràfica 5), aquest indicador decreix puntualment però en conjunt l'economia creix a una mitjana anual del 2,8%. Després que entre el 2001 i el 2007 es registrés un fort creixement, en el període observat podem identificar, de forma molt genèrica, dues grans etapes: 2008-2013 de crisi i retrocés de l'economia i 2014-2019 de creixement a un ritme suau. El 2020 és l'any del sotrac profund per l'esclat de la pandèmia de la covid-19, de la qual ens estem recuperant de manera força ràpida.

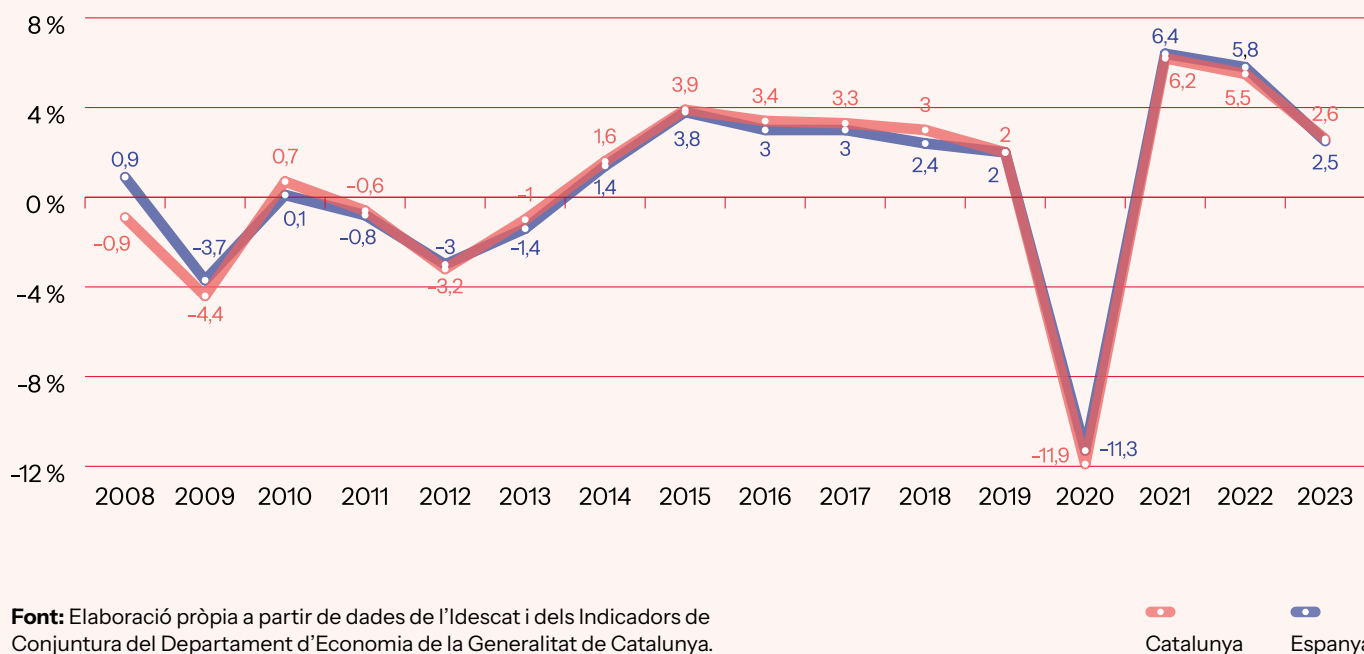
Gràfica 4

Taxa de risc pobresa en el treball a Catalunya per sexe, 2008-2023 (%)

Gràfica 5

Variació interanual del PIB a Catalunya i Espanya, 2008-2023 (%)

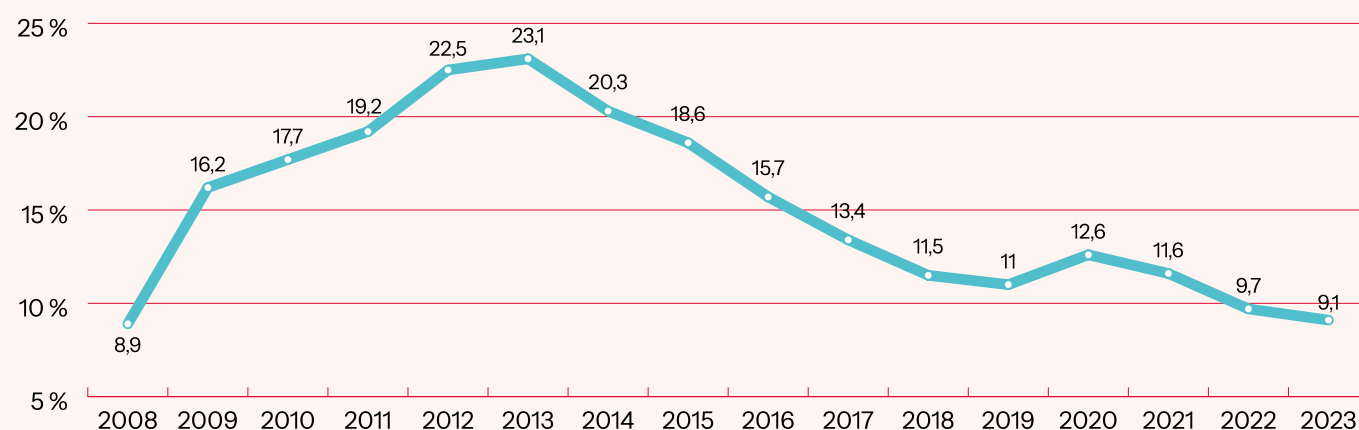

Pel que fa a la taxa d'atur, el mercat de treball i l'ocupació han mostrat durant aquests anys un comportament desigual (Gràfica 6). En línia amb les dades comentades anteriorment, el període 2008-2013 és un període nefast pel que fa a l'ocupació, ja que es passa d'una taxa del 8,9% al 2008 al 23,1% de 2013. A partir d'aquest moment, s'inicia un **decreixement de la taxa d'atur que el 2023 assoleix el valor més baix, 9,1%** (tan sols dues dècimes per sobre del mínim de l'interval, 8,9% el 2008).

En els darrers anys, les dades d'atur de Catalunya són millors que les del conjunt de l'Estat espanyol, tot i que es mantenen molt per sobre de la mitjana de la Zona Euro (Gràfica 7).

Gràfica 6

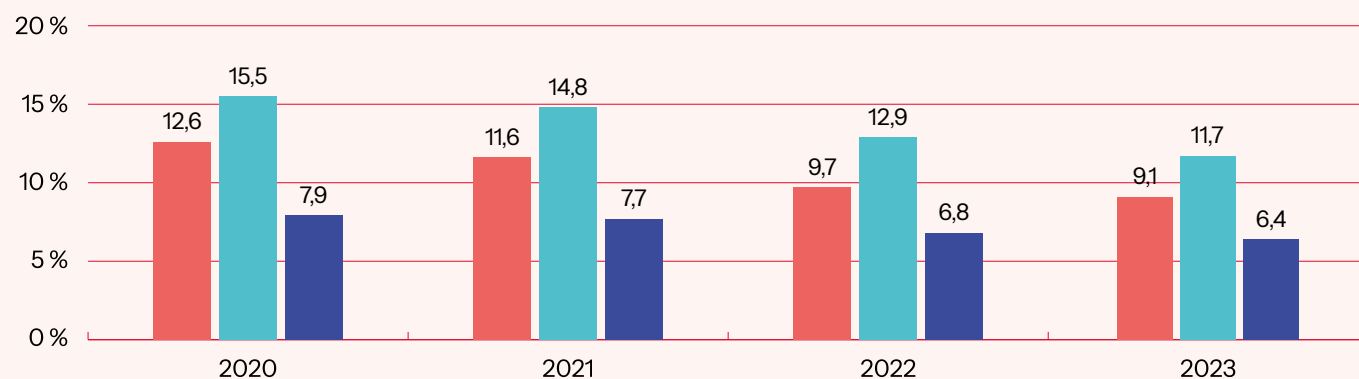
Taxa d'atur a Catalunya, 2008-2023 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Gràfica 7

Taxa d'atur a Catalunya, Espanya i Zona Euro, 2020-2023 (%)

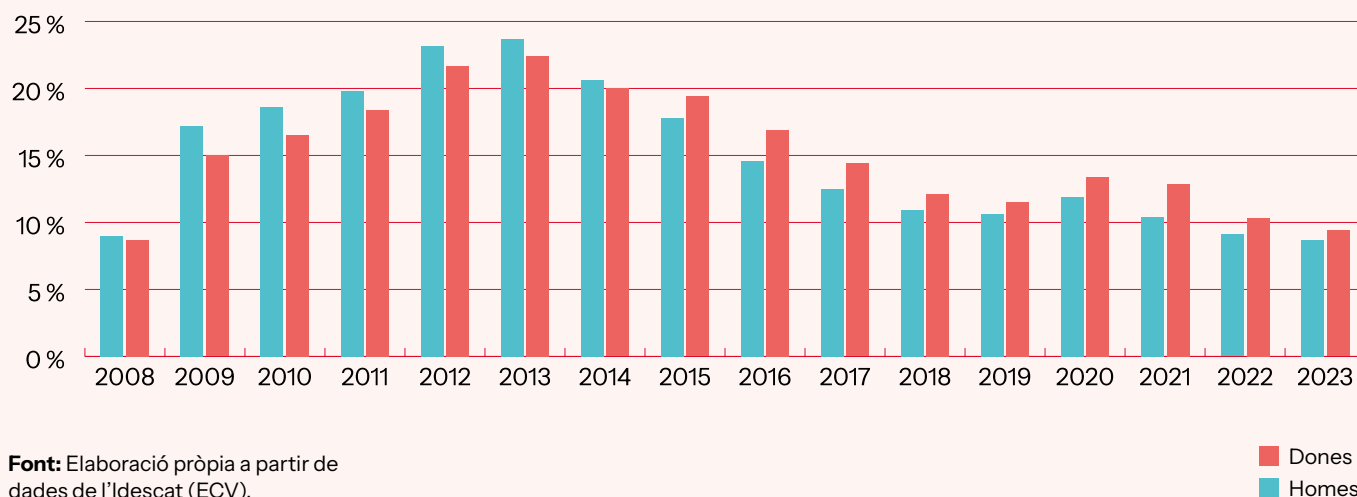
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat, l'INE i Eurostat.

■ Catalunya ■ Espanya ■ Zona Euro

Quant a les diferències en la taxa d'atur per gènere (Gràfica 8), les dades de 2008-2023 indiquen que durant el període més intens de la crisi financera (fins 2013) els homes presentaven un percentatge d'atur més elevat que les dones, fet que s'explicaria perquè l'esclat de la bombolla immobiliària va expulsar del mercat de treball els qui treballaven en sectors vinculats a la construcció. En canvi, a partir del 2014, quan s'inicia la recuperació econòmica i les xifres d'ocupació remunten, les dones són les que tenen més dificultats per mantenir-se o inserir-se al mercat de treball i **la taxa d'atur femení es manté sistemàticament superior al masculí**.

Gràfica 8

Taxa d'atur a Catalunya per sexe, 2008-2023 (%)

Una altra realitat problemàtica i amb notables conseqüències que transcendeixen l'àmbit laboral és l'elevat atur juvenil (Gràfica 9). Des del 2008, la proporció de joves de 16 a 24 anys sense feina passa del 20% a pics superiors a la meitat de la població d'aquesta franja d'edat els anys 2012 i 2013. A partir de llavors les dades han disminuït progressivament, però el 2023 continuen sent superiors a les de l'inici de l'interval, amb un 21,7% de joves a l'atur.

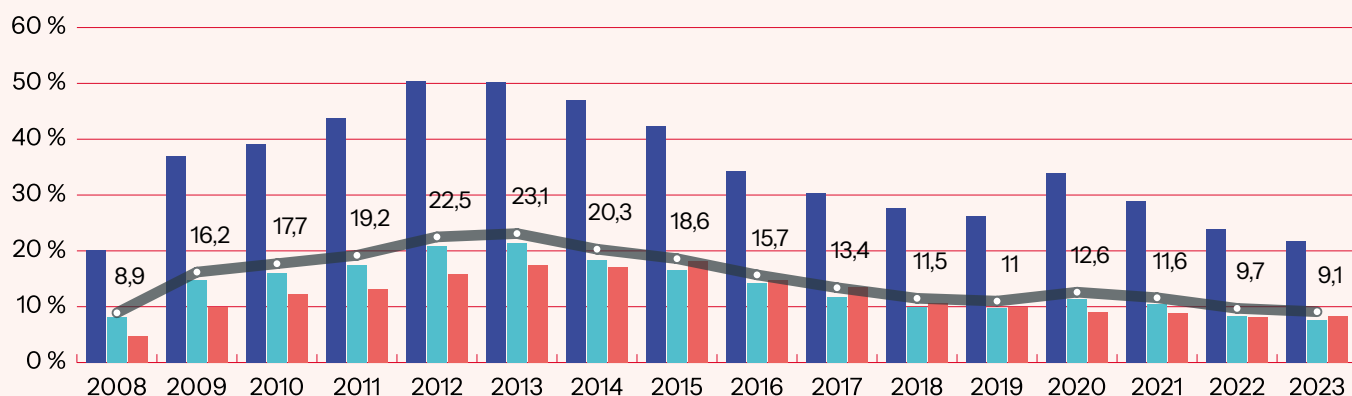
Els percentatges més baixos d'atur per edat corresponen a la franja dels de més de 55 anys, tot i que si es comparen les dades més recents amb les de 2008, el percentatge d'aturats d'aquesta edat s'ha doblat. La crisi del 2008 en va expulsar moltes del mercat de treball i, malgrat la reducció posterior de la taxa d'atur, un nombre important d'aquesta franja d'edat ja no s'ha pogut reincorporar a la vida laboral.

Una de les dades que més ha empitjorat a Catalunya durant els darrers anys és el percentatge d'aturats de llarga durada (Gràfica 10). La taxa de població econòmicament activa d'entre 16 i 65 anys que es troba en situació d'atur a Catalunya des de fa 12 mesos o més és del 3% el 2023, el doble que el 2008. De nou, les dades són lleugerament millors que les del conjunt de l'Estat espanyol, però pitjors que les europees.

Gràfica 9

Taxa d'atur a Catalunya per edat, 2008-2023 (%)

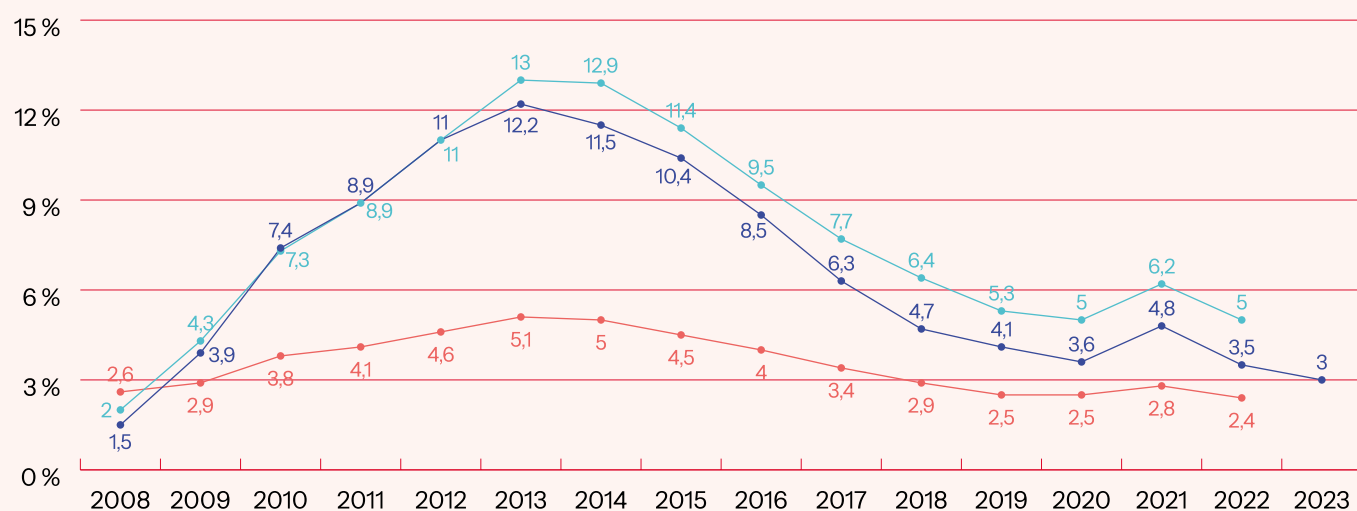
● Mitjana total ■ De 25 a 54 anys
■ De 16 a 24 anys ■ 55 anys i més

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat (ECV).

Gràfica 10

Taxa d'atur de llarga durada a Catalunya, Espanya i Unió Europea, 2008-2023 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat (ECV), l'INE i Eurostat.

● Catalunya ● Espanya ● Unió Europea

A banda del comportament del PIB i del mercat laboral, altres dades interessants per valorar les seves conseqüències sobre les condicions de vida són l'evolució dels preus i dels salaris; especialment durant els darrers anys, quan l'índex de preus al consum (Gràfica 11) ha assolit percentatges molt elevats i s'ha traduït en una **pèrdua significativa del poder adquisitiu**, una reducció dels nivells de consum i un increment de les dificultats dels individus i les famílies per fer front a les despeses bàsiques. La dinàmica alcista dels preus ha estat força habitual durant el període 2008-2023, especialment l'any 2008 (4%) i sobretot el 2022, quan l'IPC es va disparar fins a 8 punts percentuals.

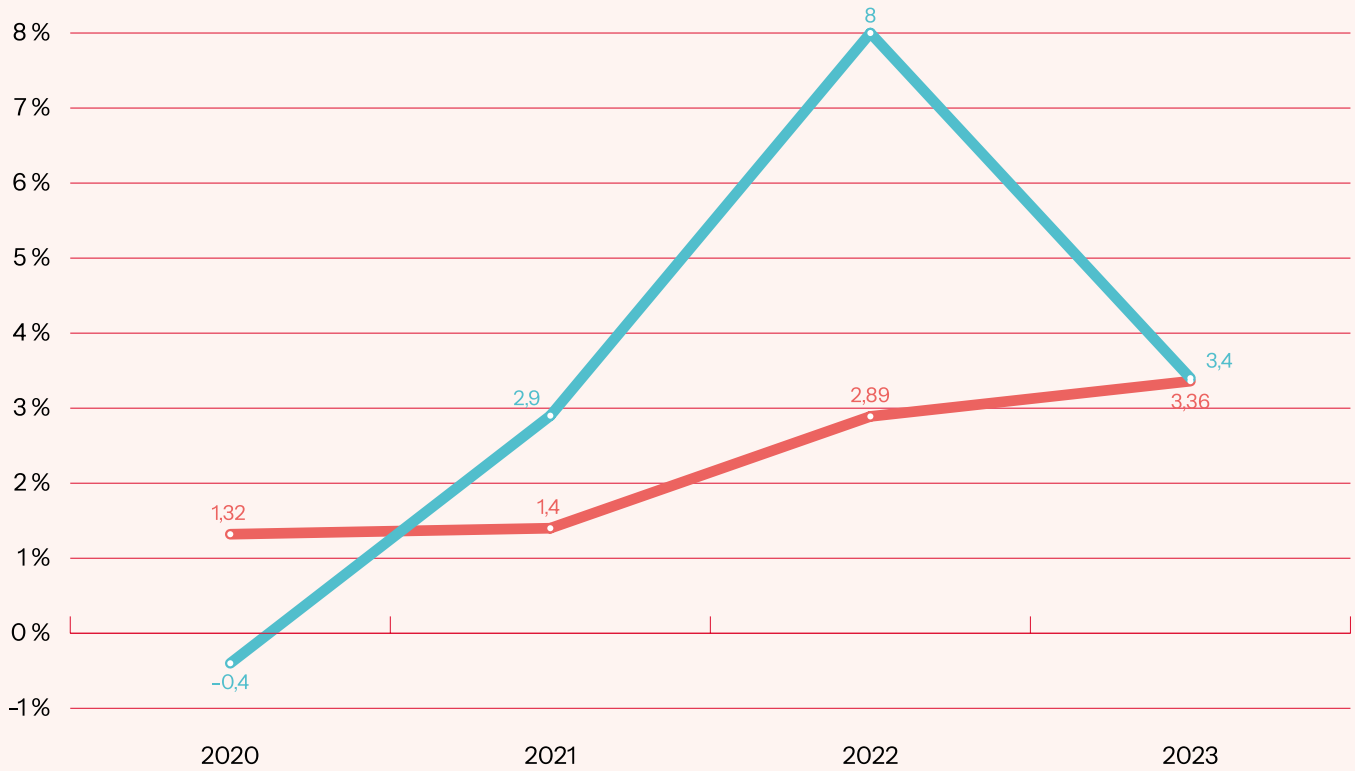
Gràfica 11

Índex de preus de consum (IPC), taxa de variació a Catalunya i Espanya, 2008-2023 (%)

A més, com es pot veure a la Gràfica 12, **l'increment de l'IPC ha estat molt més intens que el dels salaris**, amb la qual cosa la pèrdua de poder adquisitiu dels ciutadans ha estat encara més pronunciada. Aquest desequilibri, juntament amb la ja esmentada dificultat per traduir el creixement econòmic en benestar social, contribueix a l'estancament, i fins i tot a l'empitjorament, de la situació social a Catalunya.

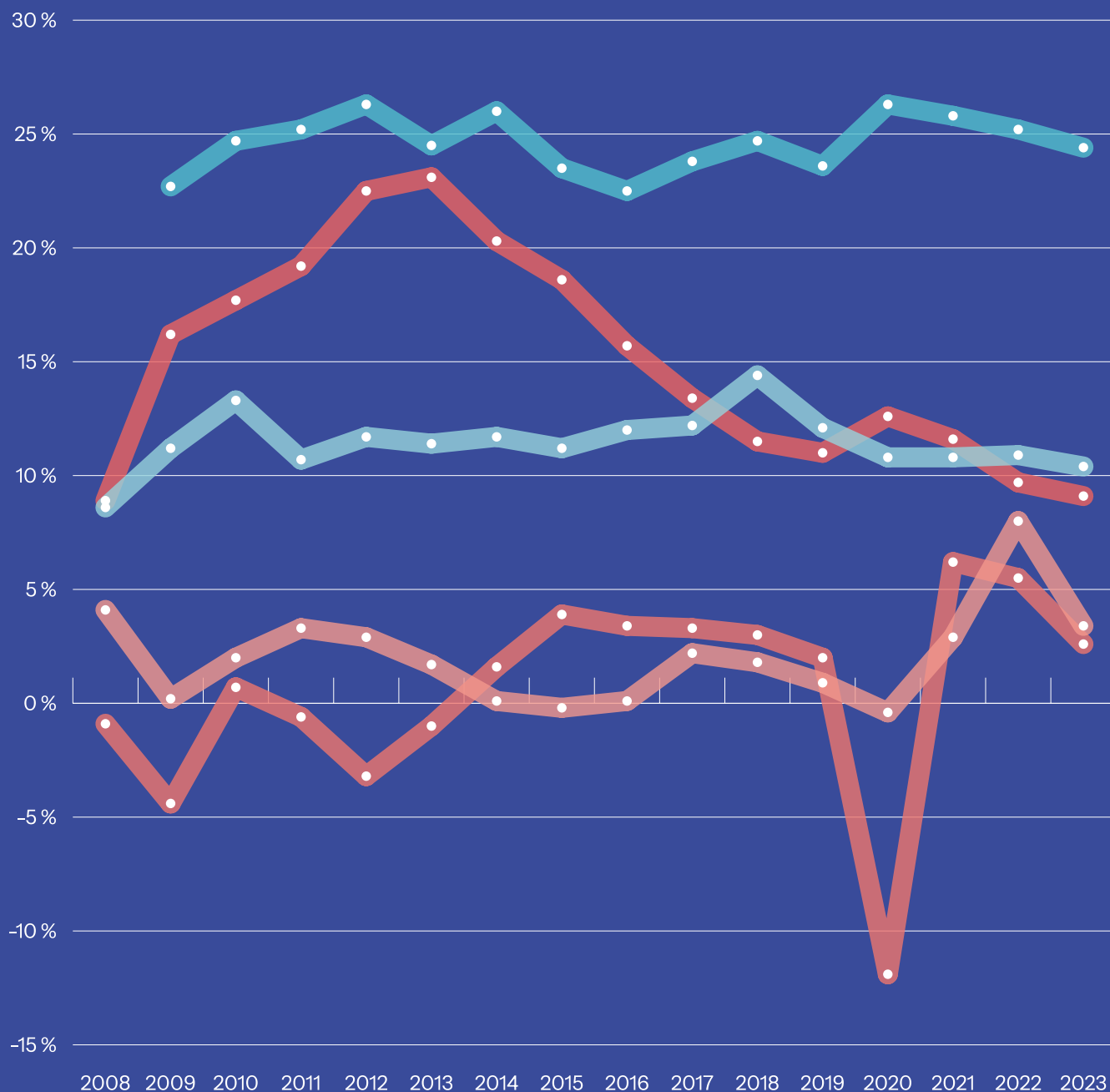
Preus i salaris, variació interanual a Catalunya, 2020-2023 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir dels Indicadors de Conjuntura del Departament d'Economia de la Generalitat de Catalunya.

IPC Salaris pactats en convenis

LA RECUPERACIÓ ECONÒMICA NO ES TRADUEIX EN MAJOR BENESTAR SOCIAL (%)

Valor social

- Taxa AROPE
- Taxa de risc de pobresa en el treball

Valor econòmic

- Atur
- PIB
- IPC

El mercat laboral

Malgrat aconseguir rebaixar el llindar del 10 % de l'atur, les dades d'ocupació de 2023 són encara pitjors que les que hi havia a 2008.

Treballadors pobres

El mercat laboral es recupera des de la precarització i l'emergència d'una nova categoria, els treballadors pobres.

Els impactes de les crisis en el benestar i les condicions de vida de la població

La mirada panoràmica sobre l'evolució de l'escenari macroeconòmic i laboral ens permet concloure que Catalunya ha viscut al llarg d'aquesta dècada i mitja turbulències importants, que han afectat de manera substancial les condicions de vida de la població. Les successives crisis han provocat serioses dificultats a un percentatge cada vegada més gran de la població. **Necessitats bàsiques com l'alimentació, l'habitatge o els subministraments de la llar s'han convertit en una preocupació de primer ordre** per a milers de persones i famílies. Però potser el més preocupant ha estat constatar com els períodes de recuperació i major dinamisme econòmic no s'han traduït en una millora substancial de les condicions de vida de la població.

L'estancament —i fins i tot empitjorament— de la situació social a Catalunya que, paradoxalment, es produeix també en contextos de recuperació econòmica, s'assenyalava en l'informe de 2017 (INSOCAT 8), quan les xifres constataren un augment simultani de les rendes mitjanes i de la pobresa i la desigualtat: “La societat catalana s'enriqueix i s'empobreix alhora”, dèiem llavors. Amb el títol *La crisi no acaba, la pobresa es cronifica*, aquella edició posava l'èmfasi en **un model socioeconòmic que no és capaç de repartir la riquesa** i que, d'aquesta manera, propicia la cronificació de les situacions de pobresa: “Constatem que la nostra societat no garanteix al conjunt de la població una vida digna i que hi ha persones que viuen amb un nivell de desprotecció que les dades actuals no són capaces de registrar.”

Aquesta referència als dèficits del model socioeconòmic ja s'esmentava a informes anteriors, però cada cop apareix de manera més explícita. En aquest

sentit, es parla d'**una societat incapaç de garantir els drets** de tota la seva ciutadania, del **trencament del pacte social** i de la **feblesa i ineficiència del sistema de protecció**. Una situació agreujada per a determinats col·lectius a causa també de les dificultats d'accés a l'habitatge i d'una educació que no equilibra les desigualtats de partida.

Les conseqüències van més enllà de l'àmbit sociolaboral i abracen aspectes com la salut, tant física com mental. El resultat és que bona part de la societat catalana viu atrapada en situacions de pobresa, exclusió o alt risc de quedar als marges.

“ **Les entitats veiem que els pobres són més pobres i que costa molt sortir del cercle de l'exclusió. Ni tan sols treballar és garantia d'inclusió. Hi ha persones que tenien situacions normalitzades, plenament integrades a la societat, però que un cop entren en deutes cauen en una espiral de la que no poden sortir.**

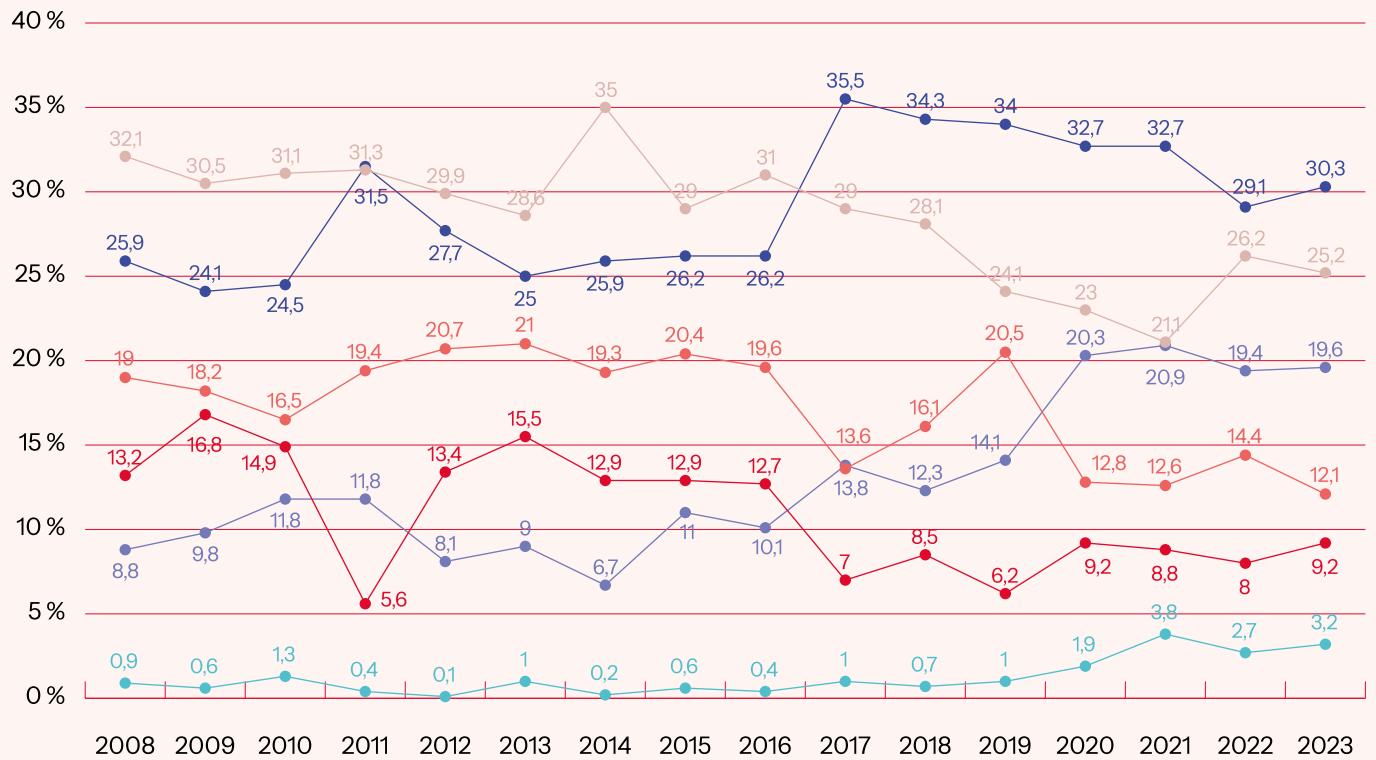
Sira Vilardell, Fundació Surt

En definitiva, l'anàlisi de 2017 insisteix en la **dimensió sistèmica o estructural de la fràgil situació social** catalana. El sistema de protecció resulta insuficient, però també es destaca la necessitat de superar un model socioeconòmic que no fa altra cosa que reproduir i accentuar la vulnerabilitat dels qui tenen menys recursos. Les limitacions dels serveis d'atenció a les persones posen de manifest la necessitat de reformular l'enfocament de les polítiques socials. En aquest capítol posem el focus en els efectes per a les persones de viure en situacions de carència, que s'observen per exemple en la dificultat per arribar a final de mes.

Com es recull en informes anteriors, l'evolució que mostra la Gràfica 13 presenta dades aparentment contradictòries amb la situació de pobresa a Catalunya, ja que en termes globals sembla que **les dificultats severes per arribar a final de mes es redueixen**. A primer cop d'ull, l'evolució dels extrems (amb molta dificultat i amb molta facilitat) és positiva: el percentatge de persones a les que els costa molt arribar a final de mes baixa del 13,2% de 2008 al 9,2% de 2023. En el cas contrari, les que expressen molta facilitat passen del 0,9% al 3,2%. Més destacat és l'increment de les persones que expressen que arriben a final de mes amb facilitat, que passen del 8,8% al 19,6%, i les dues opcions majoritàries durant tot el període són les qui diuen tenir certes dificultats o certes facilitats. Al 2022 aquesta distància es redueix i caldrà estar atents a les dades dels propers anys per veure quina és la tendència.

Gràfica 13

Grau de dificultat per arribar a fi de mes a Catalunya, 2008-2023 (%)

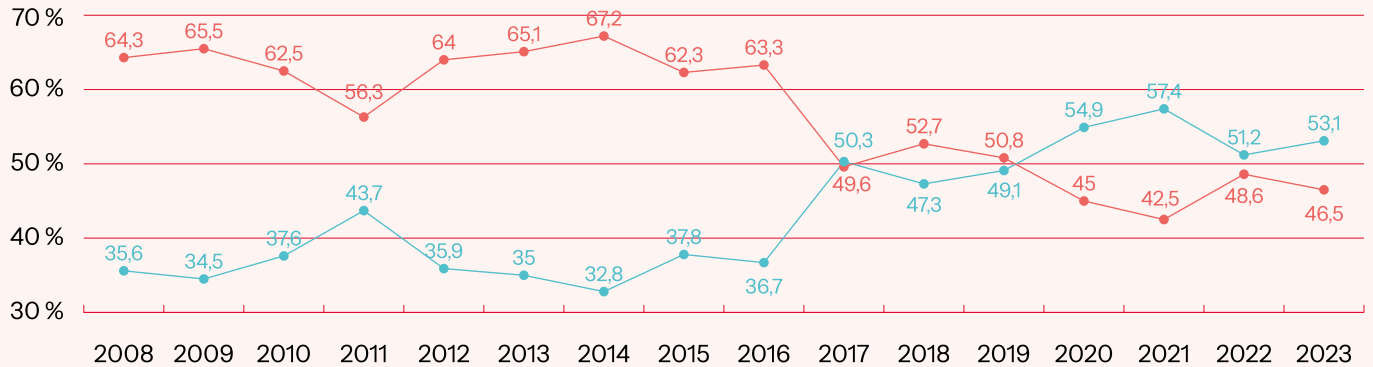
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat (ECV).

- Amb molta facilitat
- Amb facilitat
- Amb certa facilitat
- Amb certa dificultat
- Amb dificultat
- Amb molta dificultat

Tanmateix, la Gràfica 14 ens permet veure amb més nitidesa de quina manera han evolucionat les facilitats i les dificultats per arribar a final de mes, tot agregant els diferents graus en un únic indicador, i les dades són clares. En primer lloc, es constata que **entre el 2008 i 2019 el nombre de persones amb dificultats són majoria**: el 2008 representaven el 64,3% davant el 35,6% a qui no els costava arribar a final de mes. El 2023, en canvi, les primeres cauen fins el 46,5% i les segones creixen fins el 53,1%. Els anys 2013 i 2014, període de màxima intensitat de la crisi econòmica i de les conseqüències de les polítiques de reducció de la despesa pública, són els anys amb una diferència més àmplia a favor de les persones que tenen dificultats. Una dinàmica que canvia a partir del 2019, quan les persones que manifesten facilitats superen per primer cop les que tenen dificultats. Les dades més recents mostren una diferència menor entre ambdós grups, configurant-se un escenari gairebé equilibrat.

Gràfica 14

Grau de dificultat per arribar a final de mes a Catalunya, 2008-2023 (%)

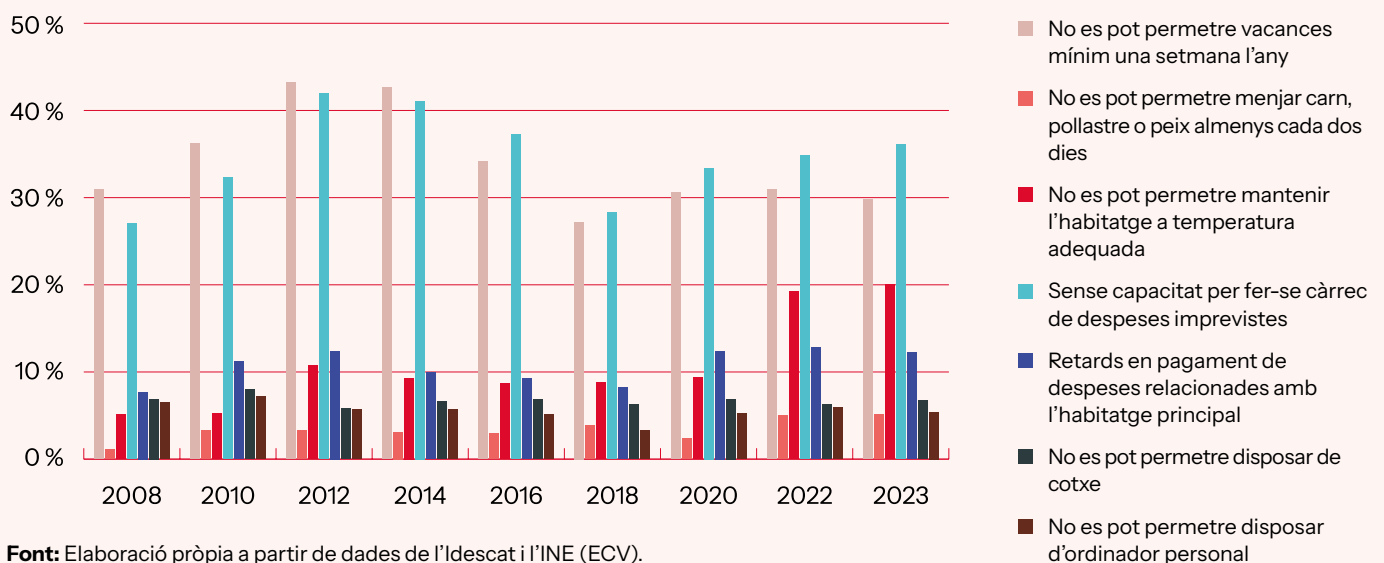
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat (ECV).

Facilitat Dificultat

Pel que fa a les privacions materials, les dades per tipus de privacions (Gràfica 15) mostren comportaments desiguals en cadascuna de les variables. El darrer any els percentatges més elevats corresponen a les dificultats per fer front a despeses imprevistes (36,1%) i a la impossibilitat de permetre's un mínim d'una setmana a l'any de vacances (29,8%). A continuació, apareixen mancances relacionades amb l'habitatge, com ara les dificultats per mantenir una temperatura adequada o el retard en el pagament de les despeses.

Gràfica 15

Població amb privacions materials per tipus de privacions. 2008-2023 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i l'INE (ECV).

En termes generals, l'evolució de les dades des de 2008 és negativa per diverses raons. En primer lloc, **les dues privacions més habituals, vacances i despeses imprevistes, es mantenen de manera constant** i fins i tot creixen. En segon lloc, en cinc de les set privacions analitzades la situació empitjora amb el pas dels anys. Només en dues, vehicle i ordinador, el percentatge es redueix de manera modesta. **Algunes privacions creixen de manera molt notable**, com ara les persones que no es poden permetre menjar carn, pollastre o peix almenys cada dos dies, que passen de l'1% al 5,1%. També **les privacions relacionades amb l'habitatge han crescut de manera molt destacada**: el 2023 un 20% de la població no pot mantenir l'habitatge a una temperatura adequada (5,1% el 2008) i un 12% han d'endarrerir el pagament de les despeses (7,7% el 2008).

El fet que viure en règim de lloguer impliqui una taxa de risc de pobresa molt més alta que si es viu en un habitatge de propietat (33 % vs 12%) il·lustra fins a quin punt l'habitatge és un element decisiu en les situacions de precarietat.

L'habitatge ha estat durant aquests anys el gran problema que ha impactat en les condicions de vida de la població de forma generalitzada, tal com il·lustra l'INSOCAT sobre *Habitatge i exclusió residencial*. La crisi financera de 2008 va ser fruit sobretot de l'esclat de la bombolla immobiliària, que va desencadenar una **onada d'execucions hipotecàries** per impagaments. Les dades del Consejo General del Poder Judicial són esfereïdores, tot i que es redueixen progressivament a partir de 2013, quan es van produir 16.008 llançaments a Catalunya. La xifra es va mantenir molt elevada fins el 2019 (12.446) i **entre 2020 i 2022 el nombre de llançaments es redueixen notablement gràcies a les moratòries** adoptades a causa de la pandèmia (5.737 el 2020, 9.398 el 2021 i 8.574 el 2022).

El fet que viure en règim de lloguer impliqui una taxa de risc de pobresa molt més alta que si es viu en un habitatge de propietat (33 % vs 12%) il·lustra fins a quin punt l'habitatge és un element decisiu en les situacions de precarietat. Així mateix, l'**increment del cost de la vida**, amb constants augments dels preus dels aliments, els carburants o els subministraments bàsics (gas i electricitat) ha repercutit també en majors dificultats per cobrir les despeses associades a l'habitatge. La Taula 3 recull dades concloents: **el percentatge de persones, especialment dones, amb dificultats per mantenir la llar a una temperatura adequada s'ha multiplicat per quatre** en deu anys. Entre les persones estrangeres el percentatge s'enfila fins el 28,7%, deu punts més que en la població amb nacionalitat espanyola.

Població amb privacions vinculades a l'habitatge i la pobresa energètica per sexe i nacionalitat, 2013-2022 (%)

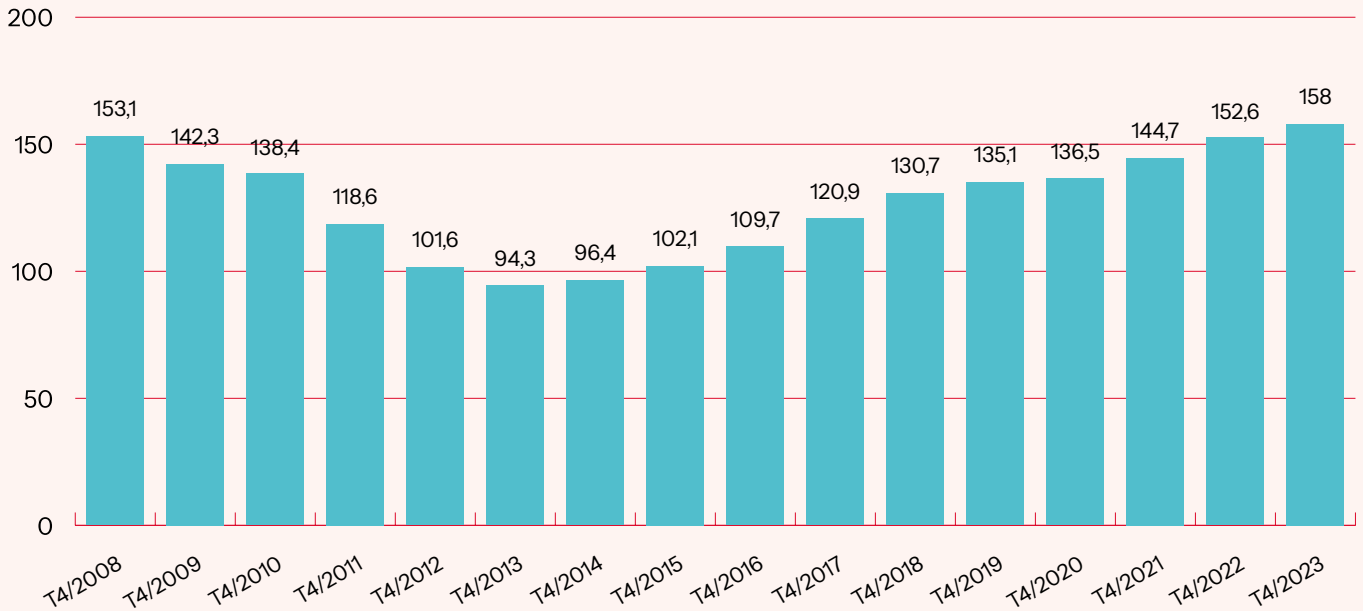
	Homes		Dones		Nacionalitat espanyola		Nacionalitat de la resta del món	
	No es pot permetre mantenir l'habitatge a temperatura adequada	Retards en pagament de despeses relacionades amb l'habitatge principal	No es pot permetre mantenir l'habitatge a temperatura adequada	Retards en pagament de despeses relacionades amb l'habitatge principal	No es pot permetre mantenir l'habitatge a temperatura adequada	Retards en pagament de despeses relacionades amb l'habitatge principal	No es pot permetre mantenir l'habitatge a temperatura adequada	Retards en pagament de despeses relacionades amb l'habitatge principal
2013	5,1	9,2	4,6	8,8	3,3	6,1	14,1	25,2
2014	9,2	9,3	8,6	9,8	7,5	8,6	22,3	19,1
2015	8,7	9,6	8,6	10,3	6,8	8,6	25,2	23,7
2016	8	8,2	9,6	9,3	7,5	7,7	20,8	19
2017	5,7	6,8	5,9	7,8	4,3	6,3	18,7	17,6
2018	7,9	6,8	9,1	8,3	6,9	6,1	21,3	21,5
2019	7,6	6,3	7,7	7,5	5,2	5,3	26,4	20,1
2020	9	10,4	8,9	12,4	7,1	8,5	22,6	34,1
2021	14,4	11,5	17	11	13,3	8,1	32,7	33,8
2022	17,5	11,7	20,6	11,5	16,9	9,1	33,5	27,4
2023	18,7	11,6	21,1	11	18,7	9,6	28,7	23,6

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat (ECV).

Finalment, l'índex de preus de l'habitatge també mostra un creixement sostingut a partir del 2013 (Gràfica 16), moment en què els preus van tocar fons per tornar a recuperar-se lentament i situar-se de nou en valors propers als d'abans de l'esclat de la bombolla immobiliària.

Índex de preus de l'habitatge a Catalunya, 2008-2023

[S'indica el valor del 4T de cadascun dels anys]

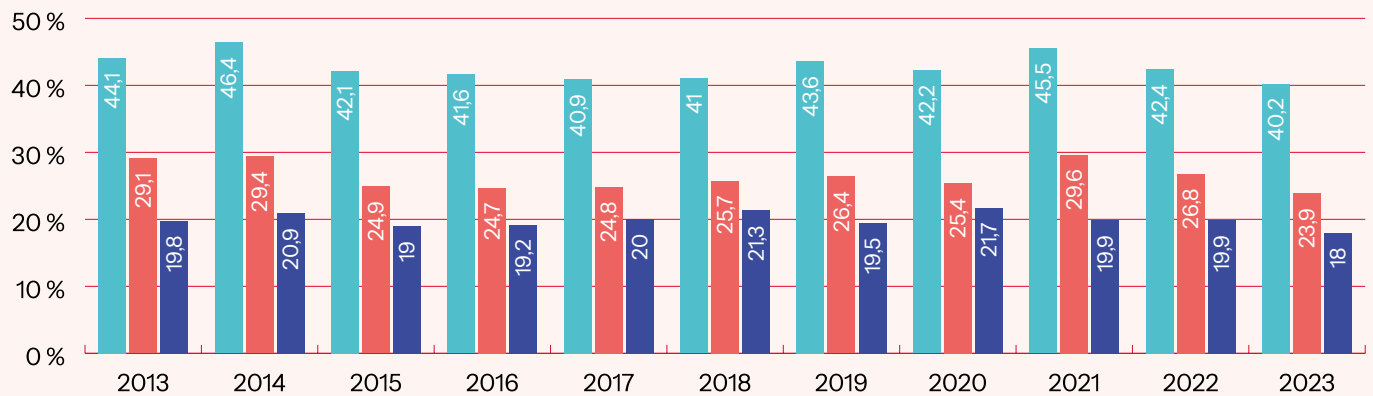

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat (Indicadors de conjuntura econòmica).

Si ens fixem en els esforços de les institucions públiques per fer front a la pobresa i l'exclusió mitjançant polítiques socials, una de les dades més rellevants per avaluar el seu impacte és el diferencial de risc abans i després de les transferències socials (Gràfica 17). La seva incidència en la reducció de la taxa de risc de pobresa és contundent: durant el període 2013-2023 passa d'entre el 41 i el 46% de la població al 23-29%. Els anys 2015, 2022 i 2023 és quan més substancialment s'ha reduït, coincidint amb els moments àlgids dels impactes de la crisi del 2008 i de la pandèmia.

No obstant això, **la capacitat de transformació de les transferències socials sembla estancada**, ja que entre 2013 i 2023 no s'ha aconseguit que la taxa de risc de pobresa baixi del 20% de la població. Com s'apuntava a l'INSOCAT núm. 9, sense la protecció ni del treball ni de les polítiques socials, la pobresa s'intensifica, es diversifica i s'escampa per Catalunya: "La cara de la pobresa ha canviat molt; les famílies afectades per aquesta situació són molt diverses. Ha crescut, ha arribat a moltes persones i la tipologia no té res a veure amb allò que solia ser." El resultat és que, finalment, sembla com si una de cada cinc persones estigués condemnada a ser pobre, malgrat la millora en determinats moments dels indicadors macroeconòmics.

Taxa risc pobresa abans i després de transferències socials, Catalunya, 2013-2023 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat (ECV).

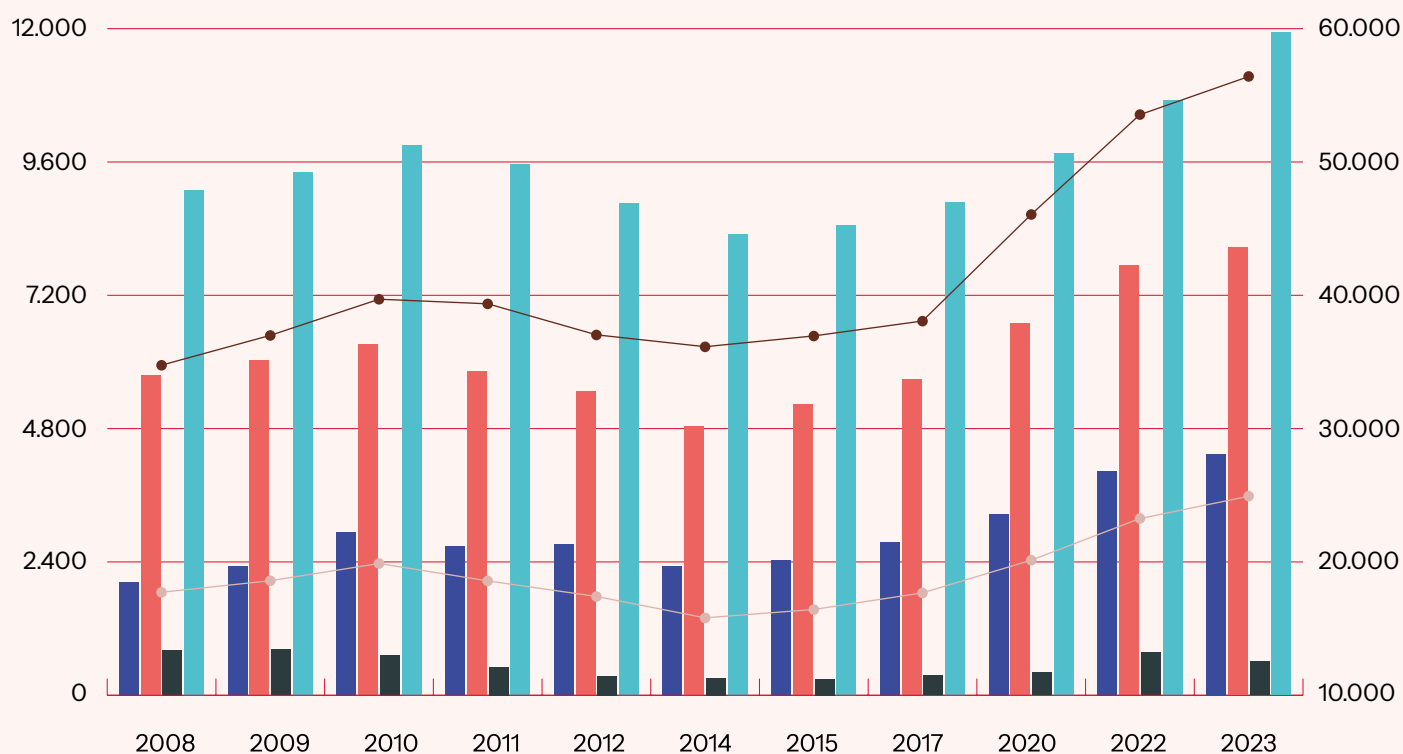
■ Abans de totes les transferències ■ Després de pensions, abans d'altres transferències ■ Després de totes les transferències

En bona mesura, **la capacitat per transformar les situacions estructurals de pobresa i exclusió social depèn de la inversió pública**. Es tracta de valorar fins a quin punt la despesa de les institucions públiques reflecteix la prioritats política per fer front a aquesta xacra. Això implica analitzar no només l'aportació econòmica del Departament de Drets Socials com a àrea amb responsabilitats més directes en aquestes qüestions, sinó també d'altres com Igualtat i Feminismes, Educació, Salut o Territori (on recauen les competències d'habitatge), entre altres. La Gràfica 18 es fixa en la despesa pública total de la Generalitat, així com en el detall per àmbits concrets.

Entre 2008 i 2023 la despesa total de la Generalitat augmenta de manera substancial, passant dels 34.750 als 56.415 milions d'euros. La despesa social creix dels 17.719 als 24.938 milions. Així, **mentre el pressupost global augmenta un 62%, l'àmbit social ho fa un 41%**. Segons les dades de 2023, la despesa social es destina majoritàriament a salut i educació, mentre que la protecció i la promoció social i l'habitatge representen una part residual, concretament el 19% de la despesa social.

Durant aquest període, el pressupost en l'àmbit social ha viscut moments de retallades i d'increments. Per una banda, entre 2010 i 2014 la despesa social es va reduir, passant de gairebé 20.000 milions a 15.800 en el moment més baix. A partir de 2015, el pressupost va créixer i dels gairebé 16.000 de 2016 ha passat als gairebé 25.000 milions de 2023. Tanmateix, la pujada significativa es dona a partir de 2020, provocada per l'enorme increment de la despesa pública derivada de la crisi de la covid-19, que va requerir de fortes inversions socials de caràcter reactiu, especialment en matèria sanitària.

Despeses de la Generalitat de Catalunya, 2008-2023 (milions d'euros)

Eix esquerra

- Protecció i promoció social
- Educació
- Habitatges i altres actuacions urbanes
- Salut

Eix dreta

- Despesa total de la Generalitat
- Despesa total en polítiques socials

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat (Anuari Estadístic de Catalunya).

Com veïem, la ineficiència del sistema de protecció es tradueix en el fet que, **malgrat l'increment de la despesa, els drets bàsics de la ciutadania s'afebleixen** i moltes de les persones que viuen a Catalunya no en gaudeixen. Aquest va ser l'argument central de l'informe de 2022, INSOCAT núm. 15: *Vides precàries, drets vulnerats*. El document es va redactar en un escenari marcat per la incertesa i l'aparició de nous factors desestabilitzadors, com ara la guerra a Ucraïna, la crisi energètica, l'acceleració del canvi climàtic i l'auge de l'extrema dreta. Factors desestabilitzadors que aprofundeixen les velles ferides socials més que obrir-ne de noves. Reblant el clau d'una idea que apareix insistentment al llarg d'una dècada d'informes INSOCAT: **“Les situacions de pobresa i exclusió social en què posem el focus no són fruit**

d'un estadi transitori o conjuntural, sinó més aviat d'un entramat estructural especialment condicionat per un model econòmic que no és capaç de traduir el seu creixement o els moments de bonança en una millora generalitzada de les condicions de vida de la població.”

L'INSOCAT núm. 6 de 2014 recollia una frase procedent del grup de discussió amb professionals d'entitats d'ECAS que il·lustrava l'impacte d'aquesta cronificació estructural:

“ **El fet de viure al dia afecta clarament el futur de les persones. En situacions de pobresa extrema, la planificació desapareix i desapareixen per tant les decisions pensades.**

Mercè Darnell, Càritas Diocesana de Barcelona

Una asseveració que apunta a una nova lectura: una part important de la població catalana està en una situació caracteritzada tant per les dificultats de present com per la **manca d'expectatives de futur**. Viu envoltada de dèficits i no pot confiar ni en l'educació, ni en el treball, ni el sistema de protecció social com a palanques per sortir-se'n. L'atur disminueix, però el treball no és garantia d'inclusió social. L'educació és universal, però també segregadora i incapaç d'actuar com a ascensor social. I els sistemes públics de protecció social són del tot insuficients per revertir la situació.

En aquest escenari, els darrers anys 2022 i 2023 aporten **elements d'intensificació vinculats sobretot al creixent desequilibri entre els ingressos i els costos de la vida** en un context inflacionari on cada cop costa més accedir als aliments, als subministraments energètics i, sobretot, a l'habitatge. Un desequilibri sistèmic que afecta bens i serveis bàsics i que, per tant, implica una vulneració dels drets de ciutadania. **Un desequilibri persistent i consolidat que està afectant la salut física i mental** de les persones, provocant un desànim i una impotència que ens ha portat a parlar de 'societat del cansament' o 'societat del malestar'. En aquest aspecte aprofundirà el proper informe INSOCAT, centrat en la salut mental des d'una perspectiva social.

El reflex de les dades en les vivències de les persones que més les pateixen va ser el focus de l'INSOCAT núm. 9 de 2018, que amb el títol de [Les veus de la pobresa des de dins](#) recollia testimonis en primera persona i mostrava com la realitat és encara més colpidora, complexa i polièdrica del que mostren les xifres. Tal com ho explicava una de les professionals entrevistades, “la pobresa no es pot entendre com una situació estàtica, sinó més aviat com un procés que fluctua, que es complica i que es torna enrevessat a mesura que passa el temps.” Els testimonis posen de manifest com **l'escassetat de recursos no**

només comporta carències materials, sinó que té un important impacte en l'autoestima, la seguretat o la salut física i mental de les persones que pateixen exclusió o vulnerabilitat. Els dèficits materials s'acompanyen de sensacions d'angoixa, culpabilitat o aïllament.

“ Les persones internalitzen que les seves capacitats no són suficients per revertir la situació i queden atrapades en un espiral que confirma la profecia autorrealitzada.

“ Hem perdut les capacitats i les possibilitats de mobilitat social. La crisi social és estructural, i d'aquí el cansament.

L'HABITATGE COM A GENERADOR DE POBRESA

 No es pot permetre mantenir l'habitatge a temperatura adequada

 Retards en pagaments de despeses relacionades amb l'habitatge

x2

Les persones estrangeres pateixen en molta major proporció situacions de dificultat per fer front a les despeses de l'habitatge: 23,6% vs 9,6% entre la població amb nacionalitat espanyola.

x4

El nombre de persones amb dificultats per mantenir la llar a una temperatura adequada s'ha multiplicat per quatre en 10 anys.

La relació entre la taxa de risc de pobresa i el règim de tinença en l'habitatge

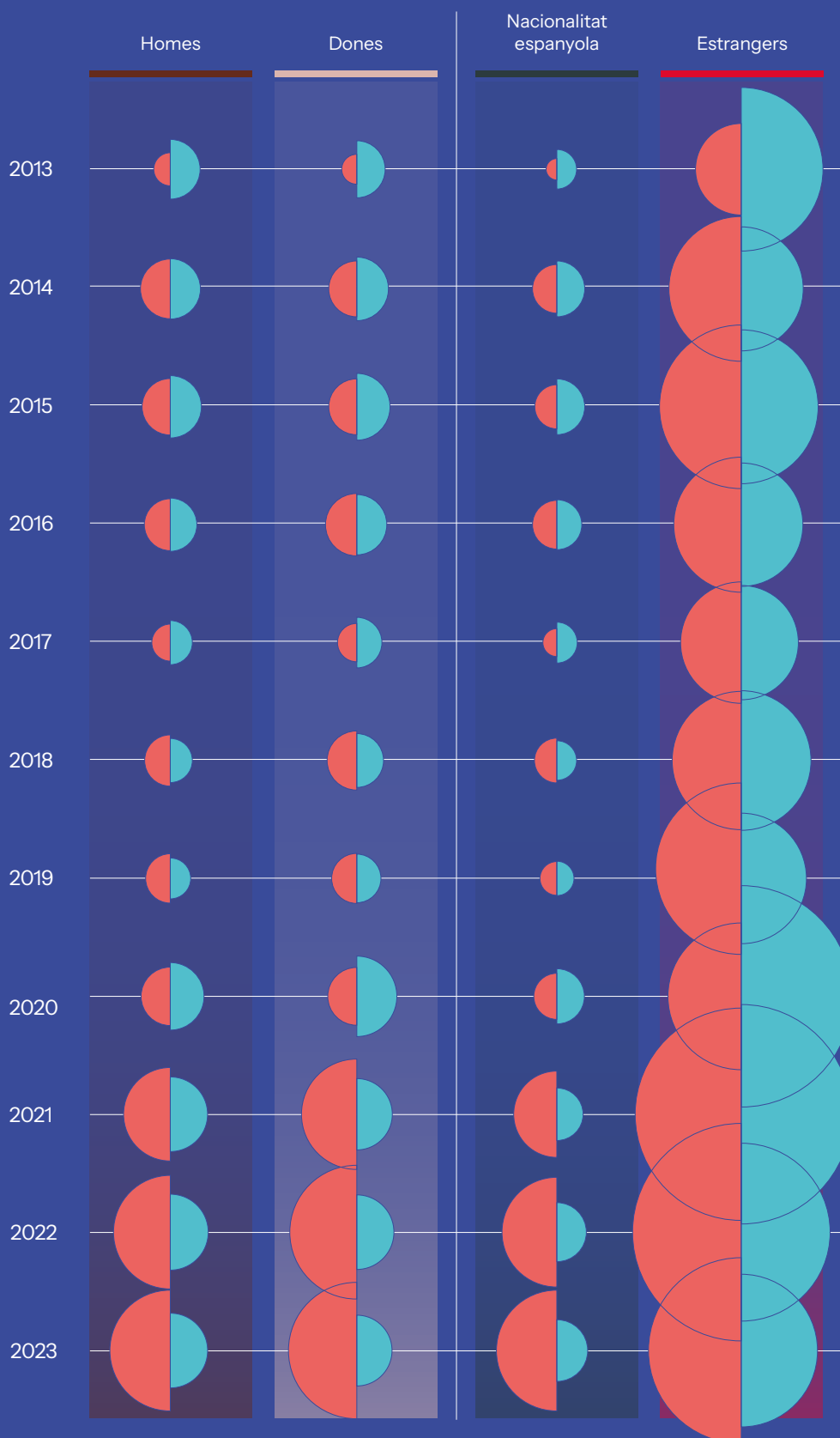

El risc de pobresa en règim de LLOGUER és del

33 %

El risc de pobresa en règim de PROPIETAT és del

12 %

Conclusions

En aquest apartat final presentem algunes de les principals conclusions de l'anàlisi de les situacions de pobresa i exclusió social a Catalunya des d'una perspectiva evolutiva i, per altra banda, algunes reflexions al voltant del rol de les entitats d'acció social davant d'aquest escenari.

En primer lloc, les dades diacròniques de la realitat social dibuixen un panorama descoratjador en què **les situacions de vulnerabilitat i les desigualtats s'han cronificat**, deixant al voltant d'un 25% de la població catalana en risc de pobresa o exclusió. El relat quantitatiu i qualitatiu dels informes INSOCAT publicats durant aquests anys presenta una sèrie d'aspectes que, de manera molt diàfana, dibuixen una realitat desoladora. La precarietat s'ha estès i afecta segments cada vegada més amplis de la població; el treball ja no assegura la capacitat de satisfer les necessitats bàsiques; **les polítiques públiques no aconsegueixen combatre les causes estructurals** de les problemàtiques i només atenuen de manera molt limitada els seus efectes; les derivades psicosocials de la successió de múltiples crisis agreugen el **profund malestar social**. I tot plegat fa que, en alguns casos i contextos, el risc d'explosió de la conflictivitat convisqui avui amb el creixement de xarxes relacionals paral·leles a les vies oficials per cobrir necessitats i sortir de l'espiral de carències.

El descontent afavoreix els populismes d'extrema dreta, que instrumentalitzen el malestar en contra de segments de població encara més vulnerables.

Les premisses socials del pacte social que sustentava la idea de comunitat es trenquen i la lluita individual contra una situació que ens desborda resulta frustrant.

En aquesta trajectòria llarga de perpetuació de la pobresa s'ha constatat la **incapacitat del sistema per traduir les millores de caire macroeconòmic en major benestar social. El model productiu i econòmic no treballa a favor de la redistribució de la riquesa** i el repartiment dels beneficis entre el conjunt de la societat, la qual cosa ha erosionat el mite de la meritocràcia, la igualtat d'oportunitats i el creixement del PIB com a condició per al progrés col·lectiu. La mutació del treball en combinació amb l'encariment del cost de la vida, que té en l'habitatge el seu màxim exponent com a factor d'empobriment generalitzat, fan que cada vegada siguin més les persones que no poden satisfer les seves necessitats més bàsiques ni tan sols tenint feina. En aquest sentit, seria necessària una profunda reflexió des dels sectors econòmics al voltant de la responsabilitat a l'hora de fer compatible el progrés econòmic amb el benestar dels i les treballadores.

Aquests anys han significat un agreujament de la crisi de l'Estat de Benestar i la constatació d'una **pèrdua de consideració i garantia dels drets socials**. La progressiva precarització de les condicions de treball i l'exclusió residencial com a fenomen transversal i global, no exclusiu de les classes desfavorides

o els col·lectius vulnerables, són fruit del model socioeconòmic i de la manca d'anticipació dels poders públics. **Les administracions no han situat en primer pla l'impuls de polítiques universals i preventives; les respostes reactives han estat palliatives i sense capacitat de transformació estructural.**

En aquest context, els discursos d'odi han atiat la por i han dificultat el compromís col·lectiu. La narrativa individualista que culpabilitza les persones que pateixen situacions de precarietat i criminalitza la pobresa ha anat acompanyada d'un **relat de desprestigi i desconfiança cap a allò públic, minant la confiança en les institucions i alimentant la competència pels recursos** entre els estaments més castigats de la societat ('els últims' i 'els penúltims'). La solidaritat ha perdut terreny davant l'auge de discursos racistes, discriminatoris i excloents, esperonats per una extrema dreta que es mostra de manera cada vegada més desimbolta i sense embuts. **La simplificació de fenòmens complexos coarta l'abordatge de reptes impopulars** com la reforma de la fiscalitat per fer-la més justa i progressiva. Endegar polítiques fiscals que permetin lluitar contra les desigualtats posant les polítiques públiques al servei de la cohesió i la justícia social resulta complicat en el marc curt-terminista dels càlculs electorals.

La mutació del treball en combinació amb l'encariment del cost de la vida, que té en l'habitatge el seu màxim exponent com a factor d'empobriment generalitzat, fan que cada vegada siguin més les persones que no poden satisfer les seves necessitats més bàsiques ni tan sols tenint feina.

En paral·lel a aquesta situació, les administracions públiques han reforçat cada vegada més pràctiques que responen a **models de gestió burocràtics**. Les lògiques basades en el control dels procediments i els tràmits s'han generalitzat durant la pandèmia i, en alguns casos, s'han perpetuat un cop 'normalitzada' la situació, incrementant així la **distància entre la ciutadania i les institucions**. En lloc de garantir drets, l'administració pública actua sota el principi de la sospita i la desconfiança. Les persones pobres no només han de 'demandar', sinó que també han de demostrar que ho són, sovint en diverses ocasions i davant diferents instàncies. El sistema de prestacions socials està atomitzat i molts ciutadans malden en la seva relació amb les institucions, que sovint es converteixen en una mena de gimcana burocràtica frustrant i extenuant. Les pròpies entitats pateixen de forma desmesurada les múltiples exigències que les administracions els imposen. **La manca d'interoperabilitat de les dades entre administracions** submergeix usuaris i entitats en múltiples i feixugues tasques de gestió sense cap valor afegit.

Davant l'emergència social, cal **responsabilitat, professionalitat i consens per part dels poders públics que permetin un abordatge real dels múltiples i complexos problemes que afecten la societat catalana**. No es tracta

d'operacions de maquillatge, sinó de repensar el camí seguit fins ara i **dissenyar un nou escenari basat en la garantia dels drets per al conjunt de la ciutadania.**

Aquesta responsabilitat recau especialment sobre el Govern, però no només. El repte és de país i, per tant, el conjunt de les formacions polítiques parlamentàries haurien de treballar conjuntament, amb rigor i responsabilitat, per tal de transformar una situació enquistada que durant tots aquests anys, sota el mandat de diferents governs, no s'ha revertit. I justament perquè és un repte majúscul, també s'hauria de corresponsabilitzar el conjunt dels agents socials i econòmics.

La situació social d'aquests darrers anys, també mostra una realitat preocupant: la de les **persones professionals** de les entitats socials, que han expressat repetidament crits d'alerta sobre **la impotència que els genera acompanyar situacions extremadament complexes i el patiment de cada vegada més persones sense les condicions ni els recursos necessaris.** Tots aquests factors són enormement preocupants perquè els professionals són el motor de la intervenció social i es fa difícil pensar que la seva acció podrà contribuir a revertir fenòmens tant complexos com els de la pobresa i l'exclusió social si ells mateixos no estan empoderats.

L'experiència acumulada per les entitats socials ens permet imaginar que **la cronificació de la pobresa i la perpetuació de situacions d'exclusió greus tindran un impacte negatiu sever en un futur immediat.**

Davant d'aquest escenari, i reconeixent el necessari lideratge del Govern davant d'aquests reptes, quin és el rol de les entitats socials? D'entrada atendre i acompanyar les persones que requereixen algun tipus de suport o orientació, però no només. Les seves funcions giren també al voltant de la defensa i **la reivindicació dels drets socials, així com de la pressió als governs i poders legislatius perquè les polítiques socials siguin una prioritat** i permetin abordar de manera adequada les situacions de pobresa i exclusió.

Malauradament, les projeccions de futur no són optimistes. L'experiència acumulada per les entitats socials ens permet imaginar que **la cronificació de la pobresa i la perpetuació de situacions d'exclusió greus tindran un impacte negatiu sever en un futur immediat.** La infància està sent un dels col·lectius més damnificats i les desigualtats que condicionen el seu desenvolupament a tots els nivells repercutiran en les seves expectatives vitals. La mobilitat social, que havia estat una de les claus dels models de benestar clàssics, s'ha estroncat i, a banda de la frustració i la impotència personals, **la cohesió social es deteriora** de manera important. La manca d'expectatives dels adolescents i joves porta associades altres **dolències i malestars socials que estan desbordant famílies i estaments públics** tan bàsics com els sistemes d'educació i salut.

Sense voler caure en discursos alarmistes o distòpics, les entitats socials són ja testimonis de **situacions multiproblemàtiques enquistades que es tradueixen en l'existència d'espais de convivència (barris, municipis) conflictius o disfuncionals**. Això fa més necessari que mai treballar per reforçar i impulsar el teixit comunitari, reduint així el risc d'avançar cap a una societat cada vegada més desvinculada de les dinàmiques collectives.

En aquest context, les entitats socials han sostingut situacions molt complexes en condicions difícils. Segons dades dels darrers Baròmetres del Tercer Sector Social, corresponents als anys 2021 i 2022, s'estima que **les entitats atenen 1,9 milions de persones l'any** a les quals presten un total de 3.183.280 atencions (diversos usos dels serveis per persona). Resulta inevitable preguntar-se en quina situació es trobarien avui moltes persones si no haguessin comptat amb l'actuació de les entitats. De quina manera hauria afectat el dia a dia de les nostres viles i ciutats l'esclat de diverses situacions i expressions de malestar social si no s'haguessin, com a mínim, contingut? Tot i que es tracta d'una tasca difícil de visualitzar i objectivar, la societat —incloent institucions polítiques, econòmiques i socials— hauria de ser conscient de les derivades d'aquest escenari i abordar-lo de manera preventiva. **Urgeix constituir espais regulars de cogovernança entre tots els agents per situar la qüestió social al centre de l'agenda** com a veritable repte de país.

En relació a la dificultat per objectivar l'impacte qualitatiu de les seves accions, cal dotar el tercer sector social dels recursos i les eines necessàries per recollir, sistematitzar i analitzar els resultats de la seva tasca, així com per difondre'ls i aplicar els aprenentatges que se n'extreguin a la **coproducció de polítiques públiques més acurades i eficaces**. Tot i que l'avaluació i la transferència en l'àmbit social presenten dificultats, aquestes no haurien de ser una excusa per continuar demorant el seu abordatge, que permetria conèixer de manera diàfana l'impacte social de l'acció de les entitats. En aquest sentit, el paper del món acadèmic i de la recerca també hauria de créixer a través d'espais mixtos de treball.

Però quines són, més concretament, les funcions i els rols que les entitats socials defensen jugar en l'escenari d'alta complexitat que vivim actualment? Els i les professionals en destaquen quatre aspectes:

1 Interlocutores de polítiques públiques

Les entitats socials haurien d'aconseguir més **visibilitat i reconeixement social** en concordança amb la feina que fan per guanyar capacitat d'influència; i en base a aquesta legitimitat, reivindiquen esdevenir veritables **interlocutores i coproductores de polítiques públiques** amb les administracions. Si bé aquest ha estat un rol tradicionalment reconegut al tercer sector, encara hi ha espais cabdals —com ara els de discussió sobre el funcionament del mercat de treball— en què la seva capacitat d'influència ha estat molt menor que la

d'altres actors tradicionals, com són els sindicats i les patronals empresarials. Una feble capacitat d'interlocució que es manifesta també en relació amb les persones que acompanyen, ja que sovint les entitats no són capaces de fer arribar la seva veu, ni de mobilitzar-les per tal que elles mateixes esdevinguin agents de pressió davant els poders polítics i l'opinió pública.

2 Acompanyar persones i col·lectius

Les entitats lluiten per tenir també un **rol major d'intermediació i actuar com a pont entre la ciutadania i l'administració**. En alguns casos acompanyen, fugint d'actituds paternalistes, persones i col·lectius amb dificultat per fer sentir la seva veu, mentre que en d'altres poden aglutinar i promoure demandes o reivindicacions de persones i col·lectius no organitzats, posant així l'**articulació del sector al servei de la ciutadania**. La sobrecàrrega de les entitats sovint els impedeix exercir com caldria aquesta funció, la qual cosa debilita la seva capacitat d'incidència i millora de les polítiques socials.

3 Promoure un model de governança públic-social

Les entitats són promotores d'un **model de governança públic-social diferent** a l'actual. Davant els reptes complexos i multidimensionals a què ens enfrontem, els models de governança anacrònics de les institucions públiques resulten incapaços de diagnosticar i impulsar solucions efectives. Cal revisar els rols dels diferents agents per tal que les administracions públiques treballin en termes d'igualtat amb el conjunt d'actors polítics, socials i econòmics per definir respostes col·lectives als reptes de país. Tanmateix, les entitats socials haurien de forjar també **noves aliances** incidint **sobre els actors econòmics**, ja que una part important de les situacions de pobresa i exclusió són fruit d'un model econòmic basat en la precarietat de les classes treballadores. En un escenari fortament inflacionari com el dels darrers anys, els ingressos salarials deixen de garantir a bona part de la població treballadora la cobertura de les necessitats més bàsiques, i només des d'una **lògica col·laborativa basada en la confiança i la lleialtat** es podran abordar els reptes que afrontem des de tots els prismes.

4 Innovar en l'àmbit social

Les entitats creuen en l'impuls de la innovació en l'àmbit social. Al llarg de la història el tercer sector social ha estat pioner amb iniciatives que han permès no només canvis operatius en els abordatges de les problemàtiques socials, sinó també canvis substantius en la manera de conceptualitzar i intervenir sobre la realitat. La capacitat d'innovació, juntament amb l'experiència i el coneixement acumulat, haurien de ser sistematitzats i socialitzats entre les mateixes entitats, així com servir d'**estímul cap a les administracions públiques**.

Glossari

Definicions dels indicadors

Índex de Gini

Mesura el grau de desigualtat entre els ingressos d'una comunitat. El rang dels valors és d'entre 0 i 1 quan s'expressa com a coeficient (el valor 1 correspon a la màxima desigualtat i el 0 a la màxima igualtat) o d'entre 0 i 100 quan s'expressa com a índex. L'índex de Gini permet comparacions territorials i temporals, possibilitant una anàlisi que palesa l'augment o la disminució de la desigualtat econòmica.

Índex de preus d'habitatge

Mesura l'evolució dels preus de compravenda dels habitatges de preu lliure, nous i de segona mà, en un període determinat.

Intensitat de treball per llar

Nombre de mesos treballats durant l'any per part de tots els membres de la llar en edat laboral en relació als mesos que teòricament podrien treballar; una intensitat de treball igual o inferior a 0,20 es considera baixa.

Privació material severa

Població que no pot permetre's el pagament de quatre dels següents nou ítems: hipoteca, lloguer o pagaments a termini; manteniment de l'habitatge a una temperatura adequada; una setmana de vacances l'any; un àpat amb carn, pollastre o peix cada dos dies; telèfon; televisió; rentadora; cotxe; despeses imprevistes.

Producte Interior Brut (PIB)

Conjunt de tots els bens i serveis finals produïts en un país durant un any (consum, inversió, despesa pública, exportacions i importacions). El PIB mesura el valor monetari de la producció de bens i serveis finals i s'utilitza com a indicador del grau de benestar de la població d'un país, si bé les seves limitacions com a mesura principal de l'estat d'una societat i de l'economia han portat des de fa anys a estudiar indicadors alternatius de prosperitat i riquesa¹.

S80/S20

L'índex de ràtio S80/S20 mesura la desigualtat en la distribució a través de ràtios entre percentils. S'interpreta com la proporció dels ingressos totals percebuts pel 20% de la població amb majors ingressos en relació a la percebuda pel 20% de la població amb menors ingressos.

¹ [Indicadores alternativos al PIB](#). Alternativas Económicas, novembre 2014. Dossier [¿El PIB o la vida?](#) Alternativas Económicas, setembre 2019.

Taxa AROPE (acrònim, en anglès, de les situacions de risc de pobresa o exclusió social, *at risk of poverty or social exclusion*)

Resultat de tres indicadors: 1) taxa de risc de pobresa; 2) privació material severa; i 3) llars amb baixa intensitat de treball. Aquest indicador pretén superar les interpretacions estrictament monetàries de la pobresa i incorporar altres dimensions basades en una concepció multidimensional del fenomen, que inclou aspectes relacionats amb les llars, el treball o les xarxes comunitàries, entre d'altres. Aquest indicador és acceptat a escala europea i forma part de l'estratègia Europa 2020.

Taxa d'atur

L'Enquesta de Població Activa considera aturades aquelles persones de 16 anys o més que reuneixen simultàniament les condicions següents: a) estar sense feina, no haver tingut una ocupació per compte d'altri ni per compte propi durant la setmana de referència; b) en recerca de feina: haver iniciat la recerca de feina per compte aliè o haver fet gestions per establir-se pel seu compte durant el mes precedent; c) estar disponible per treballar, en condicions de començar a fer-ho en un termini de dues setmanes.

Taxa d'atur de llarga durada

Percentatge de persones econòmicament actives de 15 a 74 anys que porten un any o més en situació d'atur en relació a la població activa total.

Taxa d'ocupació

La taxa d'ocupació posa en relació el percentatge de població ocupada respecte el total de població en edat de treballar (a partir dels 16 anys).

Taxa de risc de pobresa

Percentatge de persones que viuen en llars amb una renda disponible equivalent inferior al 60% dels ingressos medians corresponents al tipus de llar. Aquest percentatge marca a efectes estadístics el 'llindar de pobresa', que conceptualment (segons TermCat) és el nivell d'ingressos econòmics o de recursos per sota del qual una persona o una família no pot sobreviure en una societat determinada. L'equivalència es construeix sobre la base dels índexs de l'OCDE modificats.

Taxa de risc de pobresa en el treball

Indicador que mostra la proporció de persones que van treballar almenys set mesos durant l'any de referència de la renda (l'any anterior a la data de l'Enquesta de Condicions de Vida) i tenen una renda disponible equivalent per sota del llindar de risc de pobresa.

Taxa de temporalitat

Proporció de la població ocupada assalariada amb contracte temporal respecte el total de la població ocupada assalariada.

Transferències socials

La comparació entre les taxes de risc de pobresa abans i després de les transferències socials és un indicador de l'efectivitat redistributiva del sistema de protecció social. Amb l'objectiu d'analitzar en quina mesura les prestacions socials permeten reduir les situacions de risc de pobresa, s'analitzen tres tipus de taxes, segons els diferents ingressos comptabilitzats: ingressos previs a totes les transferències socials, ingressos posteriors a les pensions per vellesa, supervivència i ingressos posteriors a totes les transferències socials. L'anàlisi de la taxa de risc de pobresa abans i després de les transferències socials permet veure l'impacte del sistema de protecció social en la reducció del risc de pobresa. És clau entendre quin efecte tenen les transferències públiques sobre les situacions de pobresa que viu la població i quines d'elles tenen un major impacte.

17

Cronificació de la pobresa i creixement de la precarietat: una mirada retrospectiva a 10 anys d'INSOCAT

Abril 2024

Entitats Catalanes
d'Acció Social

Amb el suport de:

Diputació
Barcelona